JAVA-BODE.

NIEUWS-, HANDELS-, EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIË.

Aº. 1860. **Zaturdag, 4 Februarij.** **Nº. 10.**

Hoofd-Bureau. Te *Batavia* bij H. M. VAN DORP; te *Samarang* bij DE GROOT, KOLFF & Co. en G. C. T. VAN DORP; te *Soerabaija* bij LE ROY & Co., te *Pasaroean* bij WEIJERMANS & Co., te *Cheribon* bij BLOK & RUZETTE; te *Tagal* bij Mevr. de Wed. G. M. VAN DORT; te *Soerakarta* bij VELTMAN & Co.; te *Madioen* bij G. A. HOGENRAAD; te *Padang* bij H. R. VAN WIJK, Rzn.; voor de *Buitenbezittingen* bij de Agenten der Stoomschepen van den Heer W. CORES DE VRIES en voor *Nederland* bij J. NOORDENDORP, Pijpenmarkt te Amsterdam.

Prijs per half jaar voor *Batavia*.................. *f* 12,50.
» » » » *Java*.................. » 15,—.
» » » » *Buitenbezittingen*.......... » 17,50.
» » » » *Nederland*.............. » 22,50.
De betaling geschiedt vooruit.—Brieven franco.

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, voor posttijd.

De prijs der Advertentiën is 50 cents voor de Vijf woorden.
Bij eerste of meerdere herhaling 25 » » » » »
Behalve het Zegel voor den Lande.

Bij deze Courant behooren twee BIJVOEGSELS.

Advertentiën.

Getrouwd:

H. J. VAN LITH
met
W. A. WEIJERGANG.

MAKASSAR, 24 *December* 1859. (330)

Getrouwd:

P. KLEIJKAMP Az.,
met
A. C. KAMEN.

BATAVIA, 28 Januarij 1860.
Eenige kennisgave. (313)

Getrouwd:

A. P. STRUICK
met
E. GILBERG.

BATAVIA, 4 Februarij 1860.
Eenige kennisgave. (337)

Bevallen van eene DOCHTER, ***Henriette, Dorothea, Kollmann***, geboren *Weijergang*.

MAKASSAR, 25 *December* 1859. (329)

Voorspoedig bevallen van eene DOCHTER, *H. C. Jansen*, geb. *Kuhr*.

SAMARANG, 8 *Januarij* 1860. (379)

Heden beviel voorspoedig van eene DOCHTER, *G. H. Rudolph, Wittenrood.*

BATAVIA, den 28sten *Januarij* 1860 (382)

Bevallen van eene DOCHTER, *H. M. Zilver Rupe*, geb. *Suermondt.*

BATAVIA, 29 Januarij 1860.
Eenige kennisgeving. (317)

Mogten wij ons op den zesden December jl. in de zege onzer wapenen verheugen die Boni's val besliste, diep daarentegen werd ons aller hart getroffen door het verscheiden van den verdienstelijken Majoor *C. M. H. Kroesen*, die ten gevolge zijner bij die gelegenheid bekomen woude in den morgen van den vijftienden diergelijke maand is overleden.

Aan het hoofd van zijn korps (het 4de Bataillon Infanterie), was naauwelijks door hem het sein tot den storm tegen Boni's versterking, en ter naauwernood door zijn helden-voorbeeld de impulsie gegeven aan den onweerstaanbaren aanval die plaats had, of een vijandelijke kogel besliste ook helaas! op dien dag over het leven van hem, die wij allen hoogachten en wiens dood wij innig en diep betreuren.

Koelbloedig en dapper als hij immer was, stierf ook de Majoor *Kroesen* den dood der braven.

Eer en hulde zij zijne nagedachtenis toegebragt.

(378) *De gezamenlijke officieren behoorende tot de Tweede Bonische Expeditie.*

Op den 1sten dezer overleed alhier in het Hospitaal, de WelEdel Gestr. Heer *J. C. W. Stadermann*, in leven 2de Luitenant der Infanterie.

VAN LITH. 1e *Luit.*
GROESBEEK. 2e *Luit.*

MAKASSAR, den 12 Januarij 1860. (327)

Hout-Vendutie

op Maandag, den 6den Februarij 1860,
op het **Heemradenplein**,
door
JOHN PRYCE & Co.

(340)

Belangrijke Verkoop van Zilverwerken.

Aanstaande Maandag den 6den dezer,

zal door den Commissionair

J. SPEET,

publiek aan de hoogstbiedende worden verkocht:

ruim 1500 reaal GEWERKT ZILVER,

meest alles groote Hollandsche *en* Engelsche *keur.*

Bestaande in:

Zilveren dubbelde GROENTE-SCHOTELS.
" SCHOTELS, om het eten warm in te houden.
" BROODMANDEN.
" THEE- en PRESENTEER-BLADEN.
" OLIE- en AZIJN-STELLEN, met geslepene kristallen flesschen.
" BANKET-TROMMELS.
" INKTKOKERS.
" THEE-SERVIEZEN.
" SUIKER-POTTEN.
" BOTER-POTTEN, om de Boter met ijs te kunnen verkoelen.
" LEPELS en VORKEN en SOEP-LEPELS.
" TRANCHEER-MESSEN en VORKEN.
" SUIKER-STROOIJERS en BEKERS.
" PRACHTIGE ZILVEREN PRIJS-BEKERS, allerkeurigst met gedreven ***zilveren Beeldwerk*** versierd en ***zwaar verguld*** van binnen.

Een dezer ***Bekers*** stelt voor het oogenblik dat het WINNENDE PAARD ***binnenkomt*** en de anderen ***de Rustplaatst*** van eene groote JAGTPARTIJ.

Deze Bekers zijn gemaakt door **Hunt & Roskell** te Londen, beroemd door het vervaardigen van de meeste PRIJS-BEKERS voor de Derby's, Epsom en andere voorname Races. (336)

VENDUTIE

Maandag, den 6den Februarij,

voor het Commissiehuis van

J. SPEET,

tegen 4 en 6% Vendusalaris, van

60 Balen Hollandsche

GOENIEZAKKEN,

een Faktuur ***Borduurwerken***, diverse ***Lijnwaden, Fluweel, Lakens, Manilla Sigaren, Salade Olie***, en eene menigte andere Artikelen, alsmede een ligt

HANDWAGENTJE

voor ***een*** of ***twee*** paarden met Engelsche Veeren en Assen. ***Twee* NIEUWE BENDIES**, enz.

(337)

OP DE VENDUTIE

van Maandag den 6 dezer,

zal voor het Commissie-huis van

J. SPEET,

worden verkocht:

EE BENDIE, PAARDEN

en eenige Goederen, nagelaten door wijlen den Heer ***BOS***, gezagvoerder van de Stoomboot *Tjietarum*. (338)

OP DE VENDUTIE

van Maandag den 6den Februarij,

voor het Commissiehuis van

J. SPEET,

zal worden verkocht:

No. I.

Het veertien Twee en Dertigste gedeelte in Een stuk ***Tuin*** en ***Grasland***, waarvan de ***Huizen*** niet tot den grond behooren, gelegen op **Kramat**, in het 20ste deel van Blok L. No. 154 gedeelte *a.* verponding Nummer 6018;

No. II.

Het veertien Twee en Dertigste gedeelte in Een ***Erf*** bebouwd met een ***Steenen woonhuis*** en do. Blokken Bijgebouwen, met pannen gedekt, gelegen op **Kramat**, in het 20ste deel Blok L. No. 154 *b.* verponding No. 8761.

No. III.

Het veertien Twee en Dertigste gedeelte in Een ***Erf*** bebouwd met een ***Steenen woonhuis*** en do. Blokken Bijgebouwen, alles met pannen gedekt gelegen op **Kramat**, in het 20ste deel van Blok L., Nummer der verponding 8762. (318)

Op de Vendutie

van *Maandag* den 6den dezer, zal bij

J. SPEET,

worden verkocht:

EEN OPSTAL

zijnde een **HUIS** van **steen** met **pannen gedekt**

zoomede

KARBOUWENKRAAL

en

PAARDENSTAL,

van **planken** met **atap gedekt,** alles staande op Gouvernements grond in de *kampong Boegies* op ***Jakatra***, bij notarieele overeenkomst **verhuurd** tot ultimo Julij 1861, voor ***f 20*** zilver per maand.

BATAVIA, den 4den Februarij 1860. (353)

Op de Vendutie

van Maandag, den 6den Februarij bij

J. SPEET,

zal voor Rekening van de belanghebbende worden verkocht:

S B&K G No. 45, 47, 48, 49. Vier kisten inhoudende: **779 stukken** door zeewater beschadigde

LAPPETS OF GORDIJNGOED,

alhier van Glasgow aangebragt, per ***Duchess of Sutherland,*** Gezagvoerder *Megget*.

alsmede:

Zes kisten STOPFLESSCHEN, inhoudende ieder kist 600 stuks. (361)

VENDUTIE

op Dingsdag, den 7den Februarij 1860,

voor het Commissiehuis van

CASSALETTE & CO.,

van

DIVERSE LIJNWADEN,

als:

GCA. 225. 245. 253/4. 262. 270. 272/3. 275.

9 kisten ex *Sumatra* }
GC. 1 en 7, **2 kn.** ex *Graaf Dirk III* } 5/4 en 6/4 witte en ruwe Calicots.
GB. 51. 57. 59/61. 63. 69. 71. }
H **8 kisten** ex *Graaf Dirk III.* }

GHS. **20 bn. 6/4 ruwe Shirtings.**

Verder:

COGNAC in kisten van 1 dozijn, BARSAC, HAUT SAUTERNE, MUSCAATWIJN, HOLL. LIKEUREN,

en

Laken, Tricot, Borduurwol, Dameskleeden, eenige paren Chinesche Mandarijnbeeldjes, Chin. Cassettes en Laadjes, benevens eene kist **fijn Fransch Speelgoed,**

en fraaije

FRANSCHE SPIEGELS

van diverse afmetingen, enz. enz. (349)

VENDUTIE

Dingsdag den 7den Februarij,

voor het

PAKHUIS

van den Chinees Lie Aboen,

door **J. Speet,**

van de op de veiling van den **27sten Januarij jl** onverkocht gebleven

BALKEN, PLANKEN,

LATTEN, DAKRIBBEN KALK,

EENIG MEUBILAIR en het geen verder te voorschijn zal worden gebragt. (347)

Op de Vendutie

van den 7den Februarij bij

LIE ABOEN,

zal nog worden verkocht:

Een compleet en welluidend

GAMELANG-SPEL.

J. SPEET.

HOUT-VENDUTIE

op Woensdag, 8 Februarij 1860,

op het Heemradenplein,

door

CASSALETTE & Co.,

van

BALKEN, DOLKEN,

Kromhouten, Ribben, Planken

en

Chinesche Doodkistplanken, (335)

VENDUTIE

Woensdag, 8 Februarij 1860,

Wegens vertrek,

voor het Woonhuis van den WelEdGestr. Heer

DE ROCHEMONT,

op **Meester Cornelis**, door

VAN SLOOLEN, MORGAN & Co.,

van eenen netten

INBOEDEL,

bestaande uit:

Spiegels en Schilderijen,

HANG- EN TAFELLAMPEN,

Stoelen, Canapés, Kasten, Tafels, Ledikanten,

PORCELEIN- GLAS EN AARDEWERK,

Matten, Martevanen,

PAARDEN, RIJTUIGEN,

Tuigen, etc.

(325)

BOEKEN-VENDUTIE.

Op Woensdag, 8 Februarij 1860, door de Ondergeteekenden, in het lokaal der Harmonie, van eene collectie zoo oude als nieuwe

BOEKWERKEN,

waaronder:

HOLLANDSCHE ROMANS, een fraai Exemplaar VALENTIJN, OUD- en NIEUW OOST-INDIE, CHRISTELIJK ALBUM, AGLAJA, (Dames Handwerken), BOMHOFF, NEDERDUITSCHE TAAL; voorts VUILLEMIN, PLANISPHÈRE TERRESTRE, illustré 1858, benevens eenige RARITEITEN.

Catalogus gratis verkrijgbaar bij

(370) G. KOLFF EN Co.

OP DE AVOND-VENDUTIE

van 8 Februarij a. s.

zullen alsnog worden verkocht:

Drie kasten wel geconserveerde **Vlinders** en **Insekten**, verzameld te Batavia en omliggende Residentien, waaronder zeldzaam fraaije Exemplaren.

Eene Collectie **Horens** en **Schelpen** van Celebes en de Molukkos.

voorts:

Het Portret van Prins FREDERIK

in Costuum van Grootmeester der Vrijmetselaren in Nederland en zijne Kolonien, in fraai vergulde Symbolieke lijst.

(371) G. KOLFF & Co.

VENDUTIE

Op Donderdag den 9 Februarij 1860,

voor het Commissiehuis van

ABEELEN, DENNISON & Co.,

tegen 4 pCt. Vendusalaris

van:

Lijnwaden, Americaansch Meel,

Engelsche Zadels,

GM en C **100 Vaatjes Boter**

PL G **140 Kazen,**

en voor rekening van belanghebbenden

32 Balen rood Adrianopel Garen

min en meerder beschadigd,

Voorts:

60 Karbal Losse Brillanten.

(385)

VENDUTIE

op Vrijdag den 10den Februarij, a. s., zullen de ondergeteekenden VENDUTIE houden ten huize van *Mevr., de Wed.*,

van Sitters, te *Tana-Abang.*

bestaande uit:

divers **MEUBILAIR,** zooals mahonie-houten, en andere Kasten, verscheidene Eetkasten met rottingen koperdraad, Stoelen, Tafels, houten en ijzeren **Ledikanten,** een Eettafel voor 24 personen, Amerikaansche Banken, Tapijten en Matten.

voorts:

Lampen, Spiegels, Schilderijen, eene groote hoeveelheid Japansche Martevanen, zeer fraaije **Bloemen,** Keuken gereedschap, Badkuipen. enz., enz., eene **IJskist,** een IJs-Machine.

voorts:

een fransch porcelein eetservies,

voor 18 *personen,*

Desert- als andere Serviezen,

Zilveren Lepels & Vorken,

Zilveren Theepot, Koffij- en Melkkan, enz., enz.

eindelijk:

3 span WAGENPAARDEN,

eene ***Koets-Coupé,*** een ***Palanquin, Tuig,*** enz., enz.

(350) ABEELEN, DENNISON & Co.

VENDUTIE

à 4 pCt. Vendusalaris,

op Vrijdag den 10den Februarij 1860,

voor het Commissiehuis van

Gebrs. ROSELJE & Co.,

van pas aangebragte zeer ***Puike Gras Boter, diverse Provisien*** en ***Dranken,*** 33 manden à 50 fl. ***Echte Jamaica Rum,*** 71 kistjes ***Bitter van Fockingh,*** 242 kistjes prima kwaliteit ***Eau de Cologne, Glas-, Aardewerk,***

en

voor Rekening van belanghebbenden zonder reserve: Een kist ***Modewaren*** bestaande uit: diverse ***Dameskleeden, Kant, Tulle, zijde*** en ***fluweel Lint, Mantilles, Hoeden,*** enz.

wijders:

2	kn. 5/4 & 1 6/4	Wit Katoen.
3	» 6/4	Ongebleekt do.
1	» »	Salemporis.
6	» »	Effen rood Katoen.
1	» »	Roode Mulls.
2	balen Laken.	

voorts:

9	kisten 6/4	Madapollams.	beschadigd aangebragt per Graaf Dirk III.
10	» 5/4	»	
4	»	» in lappen.	

en

een kist fraai

fransch behangsel Papier.

(380)

VERKOOP VAN EEN SCHIP.

Op een nader te bepalen dag, zal te **Soerabaija** worden verkocht:

Het **Ned. Ind. Brikschip**

„HENRIETTE",

gebouwd in 1857 ladende plus minus **4500** picols (**123** gemeten Lasten) nieuw gekoperd in December ll. met 30 en 28 once metaal, Kopervast en voorzien van een volledigen **Inventaris.**

Nadere informatiën bij

de Agenten

(319) SCHIMMELPENNINCK & Co.

VENDUTIE

op Dingsdag den 14 Februarij 1860,

à 2 pCt. Vendusalaris,

voor een der PAKHUIZEN van de heeren **B. KOPERSMIT & Co.** aan de Groote Rivier door

Gebrs. ROSELJE & Co.,

voor rekening van wien zulks zoude mogen aangaan, en zonder reserve.

NHM 746 balen Java Koffij.
DVK [illegible] Suiker
V p.m. 150 bossen Rotting

beschadigd gelost uit het met zeeschade alhier uit zee teruggekeerde Nederlandsch-Indische schip *Generaal Michiels*, gevoerd door kapt. D. de Wilde.

Deze **Koffij** en **Suiker** zal worden verkocht als liggende in Entrepôt. (381)

Vendutie

op Maandag den 13 Februarij 1860,
voor het Commissiehuis van
VAN RIET & TER GOUW,
in de Kalverstraat,
à 4 pCt. Vendusalaris,
van

DIVERSE MANUFACTUREN,

PROVISIEN EN DRANKEN,
een factuur Borduurwerken,
waaronder begonnen en afgewerkte kussens,
Oreillers. Voetenbanken, Lampenkleedjes, Stoelen, Tafels en Tabouretten, hetwelk bij kleine kavelingen zal worden verkocht. (376)

VERKOOP VAN EEN SCHIP.

Op Dingsdag, den 28 Februarij 1860,
zal door de Ondergeteekenden publiek
worden verkocht:
het Gekoperde en Kopervaste
Nederlandsche Barkschip

„JAVA"

groot 328 gemeten Lasten; gevoerd door
Kapitein S. STIKKEL VAN DAM,
met deszelfs geheelen **Inventaris**, waarvan inzage kan genomen worden bij de Heeren B. KOPERSMIT & Co. en bij de ondergeteekenden.
(383) CASSALETTE & Co.

Pas Ontvangen:
Superieur

JAGT-KRUID.

van de **Kames Company,**
bij
(352) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.

Verkrijgbaar bij
P. S. L. B. BATENBURG & Co.
Haring in dubbele pakking,

HOLLANDSCHE UIJEN,

Wagen- en Bendie Leidsels,

ZWEEPEN,

benevens:
DIVERSE PROVISIEN
en
Scheepsbenoodigdheden (351)

Bij de Ondergeteekenden zijn op nieuw ontvangen:

VERSCHE PROVISIEN,

als:
PUIKE BOTER (merk Klein van der Willigen), Zoetemelksche-, Leidsche- en Zwitsersche KAZEN, PUIKE HAMMEN, ROOKVLEESCH, SAUCIJS DE BOLOGNE, OSSENHAASJES, ROLPENS, GEROOKTE ZALM, LENGVISCH, SARDINES.

GEDROOGDE VRUCHTEN,

als:
APPELEN, PEREN, ROZIJNEN, PRUIMEN, CORENTEN, AMANDELEN, MACARONI, VERMICELLI.
Verder:
Ge[illegible] Tuinboontjes en Doperwtjes, Poeder Chocolade [illegible] Suikerwerken, Koek en Banket en alle [illegible] van Vleesch en Groenten in blik.
[illegible] Appelen in Wijn gestoofd, Vruchten [illegible] Water en Brandewijn.
Versche [illegible] en fijne Rotterd. Tafelbeschuiten, [illegible] Haantjes-, Eng-. en er Bier.

FRANSCHE WIJNEN,

waaronder van het [illegible] v. L. & Co.
RIJNWIJN op 1/1 en [illegible] flesschen, waaronder *Von Dem, Steinberger Cabinet, enz.*
FIJNE COGNAC, BARCELONA BRANDEWIJN, JAMAICA RUM, MANILA SIGAREN, enz. enz.
(366) GEBRS. VEIT,
op *Passer Senin* en *Passer Pisang.*

Theâtre Français de Batavia.

Avec la permission de M. le Resident.
LUNDI, 6 Février 1860.

Relâche.

Pour les répétitions de *Marie de Rudenz*, Grand Opéra.

VENDREDI, 10 Février 1860.
Au bénéfice de Mr. et Mad. GUILLE.
1e. représentation de

MARIE DE RUDENZ.

Grand-Opéra en 4 Actes et 6 Tableaux.
Le Directeur Gérant,
(334) VAN KINSBERGEN.

VAN RIET & TER GOUW

ontvingen met de laatst aangekomen schepen:
HAMMEN, ROOKVLEESCH, GEROOKTE ZALM,
alle soorten van Vleesch en Gevogelte in blik,
GROE[illegible]TE[illegible]
in blikken, in va[illegible]s en flesschen,
gedro[illegible]gde

GROENTEN EN VRUCHTEN

IN FLESSCHEN,
LENGVISCH, VERSCHE ZALM,
Olijven, Tafelzuren, Poeder-Chocolade, Banket, Suikerwerk, Trommels Koek,
Ossenhaasjes, Ossenmui jes en Tongen in reazel.
Bessensap, Keukenstroop,

ZWITSERSCHE KAAS,

Rolpens, Saucijsjes en Pekelworst
VAN DE MEEST GEZOCHTSTE MERKEN. (377)

In Commissie ontvangen:
een factuur
ECHTE GENEVE

HOROLOGIEN,

waaronder
DAMES HOROLOGIEN
met DIAMANTEN omzet,
bij
(367) GEBR. VEIT.

In Commissie ontvangen:
Een factuur prachtig bewerkte Gouden en Zilver-vergulde

SAVONET-HOROLOGIEN,

van het soliedste fabricaat,
tot uiterst billijken prijs. (375)
VAN RIET EN TER GOUW.

ONTVANGEN:
bij A. PONS.
een prachtig factuur

MODE ARTIKELEN.

Jouvem Handschoenen.
(343)

Zilveren KINDERBEKERS,
„ Kinderrammelaars,
„ Kinder-Couverten in étui,
keurig geschikt voor geschenken.
Ontvangen bij
(341) W. I. OLLAND,
op Noordwijk.

EN VENTE

chez les soussignés les articles ci-aprés, nouvellement importés.

VIN EN BARRIQUES, Macau Médoc, (*Baour & Cie*).
〃 do. Canon 〃 (*Paul Princeteau*).
〃 do. Cotes de Fronsac, (do.)
〃 do St. Julien, (*Cruse & Fils Frères*).
〃 en Caisses de 48 Bouteilles St. Julien, (do.)
〃 do. do. do. (*Baour & Cie*).
〃 do. do. do. (*Paul Princeteau*).
〃 do. do. Canon, (do.)
〃 do. do. Cantemerle, (*Baour & Cie*).
〃 do. do. Chateau Lacheney, (do.)
〃 do. do. Chateau Lagrange, (do.)
〃 en Caisses de 12 Bouteilles, Grand vin Chateau Lafitte, } *Cruse & Fils Frères.*
〃 do. do. Grand vin Gruau La Rose, }
〃 do. do. Grand vin Chateau Margaux, }
〃 en Caisses de 24/2 Bouteilles, Canon 1851. } *Paul Princet.*
〃 do. do. St. Emilion 1848. }
〃 do. do. St. Julien 1847. }
Grand vin de Bourgogne Chambertin, } en caises de 12 et 24/2 Bouteilles. } *A. Kermel.*
〃 do. do. Clos Vougeot, }
〃 do. do. Nuits, }
〃 do. do. Volnay, }
〃 do. do. Beaune }
Grand vin d'Hermitage, *Monier de la Sizeranne.*
〃 〃 〃 *A. Kermel.*
〃 〃 de Bourgogne Mousseux, *A. Kermel.*
Cognac en 1/2 pipes, marque *John Alberty.*
〃 en caisses de 12 Blles., do. do.
〃 do. do. *Ve. Rudelle.*
〃 do. (*Bouteilles Blanches*), *H. J. Brugère.*
Champagne en cs. de 12 et 24/2 Blles, *Ve. Clicquot.*
〃 do. do. do. *J. Mum & Co.*
〃 do. do. do. *Gibert.*
〃 do. do. do. *Jacquesson & fils.*
〃 do. do. do. *Perrier & fils.*
〃 do. do. do. *A. Collin.*
Véritable Absinthe Suisse, marque *Ed. Pernod.*
Kirschen Wasser.
Vinaigre de vin, en Barils.
〃 do. en caisses de 12 Blles, marque *Minvieille.*
Huile d'Olives, Olives Amellau en Saumure.
Capres Capucines au Vinaigre.
Fruits au Jus, } *Teysonneau Jne.*
do. à l'Eau-de-vie, }
Gelées assorties, }
Mures au Jus, }
Fruits Candi, }
Prunes d'Ente No. 3, marque *J. Fau.*
Chocolat à la Vanille, *Louit Frères.*
Sirops assortis en c. de 12 et 24/2 Bouteilles, } *Marque Chauvet, Teysonneau & Fourché.*
Sirop d'Orgeat do. }
Macaroni, } *en Boites de 5 Kos.*
Vermicelli, }
Bouchons fins, Eau de Fleurs d'Oranger, Eau de Lavende, Sardines à l'Huile en 1/2 et 1/4 de Boites, Petits pois au Beurre, Petits pois au naturel, Champignons.
Patés de foie d'oie Truffés en 1/2 et 1/4 de Boites.
Patés de Gibiers Truffés, do. do.
Truffes pures en 1/2 en 1/4 de Boites.
Julienne en 1/2 et 1/4 de Boites.
Asperges de *Lubeck*, do. marque *Nieuwenhuizen.*
Petites Carottes, do. do.
Ceps au naturel.
Lamproies à la Bordelaise, Saucissons et Boudins de *Lubeck*, Bouillons Gras en 1/2 Boites.
Services de Table 12 personnes, Porcelaine blanche.
〃 do. 18 do. do.
〃 do. 24 do. do.
〃 do. 36 do. do.
Services à Thé porcelaine blanche.
Garnitures de Toilettes, do.

Chemises pour Hommes, Voitures d'enfants.
Cheminées de Lampes Modérateur.
CAFETIÈRES AVEC RÉCHAUDS DE 2 à 8 TASSES.
Cuirs vernis pour Chaussures, etc.
(290) L. PLATON & Cie.

Bij den Ondergeteekende is pas in **Commissie**
Ontvangen:
Een Faktuur
CONFITUREN, GELEIJEN
en Geconserveerde

VRUCHTEN

in
Blik en in Potten, van Superieure qualiteit, onlangs aangebragt van ***Australie.***
(339) J. SPEET.

WINSSER, DE HANGE & C°.

opvolgers van

VAN DER MEULEN & Co.

hebben ontvangen:

BRUNSWIJKER WORST.

(384)

WISSELS OP AMSTEDAM

bij

De Oost Indische Maatschappij

van

ADMINISTRATIE EN LIJFRENTE

(Kantoor Batavia).

G. SUERMONDT *Administrateur.*

P. A. VAN BERESTEIJN *Adm. Ad interim.*

(315)

W. J. OLLAND,

Instrumentmaker op Noordwyk,

heeft wederom ontvangen:

GROOTE KOPEREN WEEGSCHALEN

met

Balansen en Standaards,

ingerigt voor huishouddijk gebruik en fabrieken.

KOPEREN GELDSCHALEN,

Diamant en Vergiftschalen

met fijne Balansen.

Geijkt Nederlandsch Gewigt. (Ned. pond met onderdeelen)

in nette doos.

Alles uit het atelier van den Academischen instrumentmaker

H. OLLAND, te *Utrecht*. (342)

TOKO RIJSWIJK.

Per *laatste schepen* heeft de ondergeteekende wederom ontvangen:

een zeer rijk factuur Fransche

HANG- EN MODERATEUR LAMPEN,

met een, zes, negen, twaalf en vijftien lichten.

IDEM TAFELLAMPEN,

met keurige kappen.

Engelsche Hang- en Tafellampen. waarlooze

Stolpen en Ballons.

Prachtig Fransch

SPEELGOED,

waaronder rijkgekleede en ongekleede groote Poppen. PLEETWERK, REISPENDULES, WEKKERS, ETAGÈRE-VOORWERPEN, PRESENTGLAZEN EN KOPPEN.

CARABINES FLOBERT,

groot Caliber,

KINDER-WAGENTJES

EN

MÉCANIQUEPAARDEN.

voorts:

Provisiën,

waaronder ook **exquise leverworst** dranken in soorten, **Offley's portwijn** op ½ fl., **valkbier**, hier afgetapt à *f* 6.— pr. dz., alles voor goede kwaliteit gegarandeerd.

(516) J. C. SAIJERS.

Ontvangen:

PLANINO'S

van **DE RUITER** te ***Breda,***

en van

BECKERSHOFF TE DUSSELDORP,

voor dit klimaat vervaardigd, billijk van prijs.

(344) H. M. VAN DORP.

BRANDON & C°.

hebben van **Parijs** ontvangen een keurig assortiment verlakte

HEEREN SCHOENEN

en

WITTE LEDEREN BOTTINES,

alsmede: een groot assortiment **zijden en garen sokken, handschoenen, witte satijnen en batisten cols** en de nieuwste en fraaiste **pantalons en vesten stoffen.** (365)

WORDT GEVRAAGD:

Een Europeaan als **Opziener** in een Logement.

Adres franco Lt. **S.**

(356) H. M. VAN DORP.

EEN HOLLANDER,

getrouwd, ruim dertig jaren en van goede familie, sedert 13 jaren bij het **fabriekaat van suiker** werkzaam, daarmede volledig bekend, zoomede de aanplant van **suikerriet, machineriën** en alle werkzaamheden bij eene dusdanige onderneming voorkomende, zag zich gaarne geplaatst als ADMINISTRATEUR of DIRECTEUR bij eene dergelijke onderneming. Nadere informatiën omtrent kennis en gedrag zullen op aanvraag verstrekt worden.

Brieven ***franco*** letters **P. K.** te ***Tagal.*** (331)

De ondergeteekende zich niet verantwoordelijk willende stellen voor de schulden, die zijne vrouw aan deze of geene mogt maken, verzoekt een ieder, wien zulks mogt aangaan, haar geen crediet te geven.

J. B. HAUBER.

MADIOEN, 24 Januarij 1860. (332)

Jhr. ***J. C. Reijnst*** naar Nederland vertrekkende, heeft tot zijne gemagtigden benoemd de Firma ***Reijnst & Vinju.***

Een ieder die wat van hem te vorderen heeft, wordt verzocht *bij hem* betaling te ontvangen voor den 15den Februarij. (333)

---

f 40000 tot *f* 50000 of minder

benoodigd zijnde voor reparatie en ander kosten, ten behoeve van het Nederl. Barkschip

Agatha en Maria,

gevoerd door Kapitein ***W. B. van Zijp,*** zoo worden gegadigden uitgenoodigd, vóór of op 10 Februarij 1860 inschrijvings billetten op Wissels van den Kapitein op zijne Reeders te *Amsterdam*, in te zenden ten kantore van den Notaris HUET te Soerabaija.

Bij gebreke van inschrijvingsbilletten op Wissels, zal den 11den Februarij 1860 ten zelfden kantore om 10 ure des morgens ingeschreven kunnen worden voor de benoodigde gelden bij wijze van Bodemerij en zal den 13den Bodemerij gegeven worden door den Kapitein, aan den voordeeligsten geldleener op schip en toebehooren en des noods op de Lading, ten overstaan van den Notaris voornoemd, bij wien tevens informatiën te bekomen zijn. (345)

TE KOOP:

TWEE BRANDSPUITEN.

met toebehooren,

bij

(360) B. KOPERSMIT & Co.

TE HUUR ***Het*** **HUIS,**

Op *Tana-Abang*, vroeger bewoond door mevr. de wed. **HAAN**, met primo Februarij te aanvaarden.

Te bevragen bij den Heer

(354) J. C. PEREIRA, te ***Buitenzorg.***

Bij acte op heden voor mij notaris onder no. 9 verleden, hebben de heeren **Salomon Benjamin van Kleeff**, koopman en **Willem de Haas Hemken**, beiden te Batavia, eene vennootschap aangegaan, om den handel van de firma

S. B. VAN KLEEFF & C°.

voorttezetten, onder denzelfden naam, waarvan beide leden de teekening hebben, terwijl de vennootschap, aangevangen op 1 Februarij 1860, voorloopig voor 2 jaren is aangegaan.

A. M. MEERTENS.

Batavia, den 3den Februarij 1860. (374)

De Heer **J. P. Ingerman** heeft de

GENERALE PROCURATIE

van

ARNOLD & ZONEN.

BATAVIA, 3 Februarij 1860. (386)

Nederlandsch-Indische Levensverzekering en Lijfrente-Maatschappij.

Bovengenoemde Maatschappij is bereid tot aangaan van Contracten voor:

Afdeeling I: **Lijfrente;** dadelijk ingaande.

Uitgestelde Lijfrente, over 1 tot 30 jaren ingaande.

dito met Wederverzekering, als wanneer [illegible] aan Erven of Regthebbenden wordt uitbetaald.

Uitzet-Fonds, om op 23jarigen ouderdom eene som gelds in ééns te ontvangen.

Opvoedings-Fonds, om van 16 tot en met 23jarigen ouderdom jaarlijks eene som te ontvangen.

Afdeeling II: **Levensverzekering.**

a. voor kapitaal in eens.

b. „ Weduwen-Pensioen (levenslang).

c. „ Weezen-Fonds (om van af den dood des *Verzekerden*, tot en met 23 jarigen ouderdom van den *Bevoordeelde* te ontvangen).

Inlichtingen, Tarieven en Modellen verkrijgbaar op *franco* aanvrage.

De Directeur,

(213) WIGGERS VAN KERCHEM.

HOLLOWAY'S PILLEN EN ZALF.

Genezing van klierziekte en spruw.

De kapitein **J. Winter**, te Samarang, acht zich gelukkig verklaring te mogen afleggen van de gunstige uitwerking der hollowaypillen, ondervonden bij zijnen zoon, oud twee en een half jaar, die sedert ruim een en een half jaar aan aanhoudende klierziekte en spruw geleden heeft, waarvoor hij vergeefs onder behandeling van verschillende geneesheeren was geweest, en welke ziekten na eene aanwending der bedoelde pillen gedurende zes weken, geheel zijn geweken, zoodat het knaapje thans eene uitmuntende gezondheid geniet.

Het is mij dus aangenaam, publiciteit te mogen geven aan deze gelukkige werking der wereldberoemde medicijn van Professor Holloway, en ben ik bereid de waarheid van het bovenstaande overal en bij een ieder te bevestigen.

Samarang, 19 Januarij 1860. (355)

De prijzen dezer Zalf en Pillen zijn als volgt:

Doosjes Pillen à *f* 1.—, 3.—, 5.—,

Potjes zalf à *f* 1.—, *f* 3.—, *f* 5.—

Te	**Batavia**	bij	**S. B. van Kleeff & Co.**
»	Banjoemaas	»	M. S. Cheriman.
»	Soeracarta	»	W. Veldman.
»	Djocjocarta	»	Buijn & Co.
»	Salatiga	»	F. Kruthoffer.
»	Tagal	»	Wed. Dort.
»	Cheribon	»	W. Galistan.
»	Cheribon	»	M. Blok.
»	Samarang	»	H. L. de Lyon, de Groot, Kolff & Co. en bij

de hoofdagenten Soesman & Co.

A

VOCABULARY

of the

ENGLISH AND MALAY LANGUAGES,

with the proper orthography for Englishmen.

Prijs *f* 3,—.

(358) H. M. VAN DORP.

Ontvangen:

SYPHOÏDES,

Adrien Maurin, in Paris.

Deze beroemde Inkt is per fleschje à *f* 0,50.

verkrijgbaar bij H. M. VAN DORP.

(359)

KETTNER'S ACCORDEONS

van 10 tot 21 ***toetsen*** ad ***f* 35,— *f* 60,— *f* 75,—** en ***f* 90,—** gratis bijlevering van **Handleiding** tot zelfonderrigt, benevens eenige **Muzijk-stukken.**

Op nieuw ontvangen te Batavia bij

(372) G. KOLFF & Co.

KANTOOR-AGENDA,

1860,

Prijs *f* 5,—, franco per post *f* 6,—,

Uitgegeven door

(387) H. M. VAN DORP.

BATAVIA, 1859.

EERSTE BIJVOEGSEL
behoorende bij den
JAVA-BODE,
van Zaturdag, 4 Februarij 1860, No. 10.

VERGULDE EN PALISSANDER
SCHILDERIJ LIJSTEN,

in sortering ontvangen, worden op verlangde grootte vervaardigd, met Glas en toebehooren afgeleverd bij

(328) G. KOLFF en Co.

ELASTIEKE BALLEN.

Ballons, Grimmaeier, criant et figuré;
in sortering
ontvangen bij G. Kolff en Co.
(369)

Locomotive Véloeifère.

Parijsche Snel-locomoti ef of Kinderwagen.
Ontvangen bij
(393) G. KOLFF EN Co.

Debiteuren en Crediteuren in den boedel van wijlen den Heer J. C. W. Stadermann, in leven 2de Luitenant der Infanterie, worden verzocht binnen drie maanden betaling en aangifte te doen, aan de kommissarissen in den boedel.

VAN LITH, 1e *Luit.*
GROESBEEK, 2e *Luit.*
MAKASSAR, den 12den Januarij 1860. (528)

Het Stoomschip BATAVIA

Kapitein NEIJTS,
Zal den 1[illegible] dezer naar **Pontianak** en **Singkawang** vertrekken.
Informatiën bij
(364) W. CORES DE VRIES.

Het Stoomschip AMBON

Kapitein VOGEL,
Vertrekt den 8 dezer via **Muntok** en **Riouw** naar **Singapore.**
Informatiën bij
(362) W. CORES DE VRIES.

HET STOOMSCHIP PALEMBANG

Kapitein KULLER.
Zal 24 uren na aankomst der verwacht wordende Landmail, naar **Samarang, Soerabaija, Macassar, Timor Koepang, Delhi** en de **Molukkos** vertrekken.
Informatiën bij
(363) W. CORES DE VRIES.

GELEGENHEDEN
NAAR NEDERLAND

met schepen der Heeren
R. VAN HOBOKEN & ZONEN.
Aanwezig in Indië:

ROTTERDAM, Kapt. Poort | vertrekkende van Batavia
CORTGENE, „ Dunlop | omstreeks medio Februarij,
TWEE ANTHONIJS, Kapt. van Rijn van Alkemade-idem tegen medio Maart,
De ZEPHIR, Kapt. de Vries, vertrek nog onbepaald.

nog worden verwacht:

De TRITON, Kapt. Adriaans, | welke volgens de laat-
JASON, „ van Buren, | ste berigten uit Hol-
MEDEA, Kapt. Lourens, | land Zeilklaar waren.

Aan boord van elk dezer schepen bevinden zich een geëxamineerd GENEESHEER en eene melkgevende Hollandsche Koe.

Adressen bij REYNST & VINJU, te Batavia.
(320) „ ANEMAET & Co., te Soerabaija.

NAAR SAMARANG.

met het Ned. Schip
[illegible]DECOPER,
Kapt. C. J. N. BLOK, en
naar **Samarang en Soerabaija**, met het Ned. Schip SCHOON VERBOND,
Kapt. D. [illegible],
Vracht en Passage aangeboden, zullende beide bodems in het laatst dezer week zeilen.
Adres bij
de Agenten,
(329) [illegible] & Co.

Boekhandel: **G. KOLFF & Co.**, te *Batavia.*

THANS COMPLEET ONTVANGEN EN TE BEKOMEN:

HET BATAVIAASCH ALBUM,

VERZAMELING VAN EEN TIENTAL DER MEEST BELANGRIJKE GEZIGTEN
VAN DE HOOFDSTAD VAN NEDERLANDSCH-INDIE,
geteekend door den Heer

C. T. DEELEMAN,

Civiel Ingenieur,

OPGEDRAGEN AAN ZIJNE EXCELLENTIE DEN MINISTER VAN STAAT

J. J. ROCHUSSEN,

Minister van Koloniën, Grootkruis, enz. enz.

PRIJS VAN HET ALBUM:

In fraai gelithografeerde Enveloppen . . . . ƒ 12,—.
Hetzelfde *franco* toegezonden aan een opgegeven adres in Nederland met sierlijk etiquette. . . . . „ 15,—.

Geen Exemplaren van het lbum zijn in Europa in den Handel.

Hetzelfde opgemaakt in 10 fraai vergulde Lijsten met glas en toebehooren ƒ 60,—.
Alom in den Boekhandel op Java verkrijgbaar.

De Uitgevers,
(113). G. KOLFF *&* Co.

BEKENDMAKING.

Namens den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indie* wordt bekend gemaakt, dat Zijne Excellentie op Zondag den 19den Februarij 1860, des middags te 12 uren, op het gouvernements huis te *Weltevreden.* algemeene audientie zal verleenen aan alle departementen en collegien van algemeen bestuur, autoriteiten en ingezetenen, ter gelegenheid van de verjaring van 's Konings geboortedag.

Bij Besluit van Z. M. den Koning der Nederlanden, Prins van Oranje Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, van den 24sten November 1859, is benoemd tot officier der Luxemburgsche orde van de Eikenkroon, de Oost-Indische ambtenaar met verlof in Nederland jhr. T. van Capellen, laatstelijk resident van Banka..

Bij Koninklijk besluit van den 24sten November 1859, 59, is aan den dirigerenden officier van gezondheid der tweede klasse bij de militaire geneeskundige dienst in Nederlandsch-Indie P. Bleeker, vergunning verleend tot het aannemen en dragen der onderscheidingsteekenen van ridder der orde van den Rooden Adelaar III klasse, hem door Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins-Regent van Pruissen geschonken.

Bij beschikking van Zijne Excellentie den Minister van Staat, Minister van Kolonien, van 6 December 1859, Ltt. A, no 30, is aan den Oost-Indischen ambtenaar, met verlof in Nederland, mr. J. T. M. Godefroij, laatstelijk president van den raad van justitie te Amboina, verleend eene verlenging van verlof voor den tijd van vier maanden.

Bij besluit van zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal, van van 28 Januarij 1860 no. 7, is de directeur van financien, krachtens magtiging van den Minister van Staat, Minister van Kolonien, aangeschreven, om de op het departement van Kolonien afgegeven wordende gouvernements wissels namens den Gouverneur-Generaal te teekenen.

Civiel Departement.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland aan den directeur der middelen en domeinen jhr. mr. D. A. Junius van Hemert.
Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan W. Osseman, ambtenaar toegevoegd geweest aan den Nederlandschen kommissaris in Japan.

BIJ DE LANDELIJKE INKOMSTEN EN KULTURES

Bevorderd:

Tot controleur der eerste klasse, de controleur der tweede klasse J. W. F. Loth.
Tot controleur der tweede klasse, de controleur der derde klasse mr. S. C. J. W. van Musschenbroek.

Magtiging verleend:

Tot het uitreiken aan W. Verweij, eener acte van toelating voor het uitoefenen van genees-, heel- en verloskundige praktijk te Sumedang (residentie Preanger regentschappen).

Goedgekeurd:

Dat door den Consul-Generaal der vrije hanzestad Hamburg en Consul van Pruissen te Batavia.

Is Benoemd:

Tot zijn consulairen agent te Batavia, de heer William Ebbs.

Schutterijen, enz.

Ontslagen:

Op zijn verzoek, eervol, wegens vertrek, de kapitein kommandant der schutterij te Djokjokarta G. P. J. Lichte, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezene diensten, en met vergunning om de activiteitsuniform van den laatst door hem bekleeden rang te blijven dragen.
Op zijn verzoek, eervol, uit de betrekking van instructeur bij de barissans te Sumanap en Pamakassan, de gepensioneerde kapitein J. Pieplenbosch, onder dankbetuiging voor de door hem in die betrekking bewezene goede en langdurige diensten.

BIJ DE SCHUTTERIJ TE SOERABAIJA.

Eervol, de officier van gezondheid der eerste klasse H. C. Hoijn.
Eervol, wegens vertrek, de kapitein A. M. Meertens, en de tweede luitenant P. J. G. Sem.
Op zijn verzoek, eervol de eerste luitenant R. E. Reijneke.

Bevorderd:

Tot kapitein, de eerste luitenant mr. J. A. Kooiman.
Tot eerste luitenants, de tweede luitenants J. H. M. Ohl en J. C. Pieters.

Benoemd:

Tot adjudant, de eerste luitenant B. D. van Ligten.
Tot tweede luitenants, de sergeant-majoor E. In 't veld, en de sergeanten J. C. Noll en J. H. Retel.

Militair Departement.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den kapitein der infanterie L. F. Donleben.

BIJ DEN GENERALEN STAF.

Benoemd:

Tot adjoints, de thans daarbij tijdelijk gedetacheerde eerste luitenant der infanterie P. van der Weijde, en de benoemde adjunct-intendant der militaire administratie B. G. W. Wilkens, met bepaling, dat zij beiden als zoodanig zullen gevoerd worden à la suite van hun wapen of dienst.
Tot adjunct-archivaris (militair ambtenaar der derde klasse), de sergeant-majoor der infanterie voor memorie J. Wijnkes thans met de tijdelijke waarneming dier betrekking belast.

Bevorderd:

Tot militair ambtenaar der eerste klasse, archivaris, C. van Rijn, thans archivaris met den rang van kommies.

Belast:

Met de waarneming van het beheer der stamboeken (militair ambtenaar der derde klasse), de adjudant-onderofficier van het garnizoens-bataillon der eerste militaire afdeeling op Java J. H. Lanfermeijer, met bepaling, dat hij als zoodanig bij zijn korps zal worden gevoerd voor memorie.

Tijdelijk Gesteld:

Op non activiteit, de eerste luitenant der infantarie H. F. Thissen.

Marine Departement.

Ontslagen:

Eervol, wegens ziekte, uit zijne betrekking, onder toekenning van wachtgeld, de derde kommies bij de hoofd-administratie der marine J. P. C. van der Mark.

Benoemd:

Tot derden kommies bij de hoofd-administratie der marine, de klerk op dat bureau P. J. J. Engelbregt.

ADVERTENTIEN.

De directeur van financien maakt bekend, dat hij, ingevolge ontvangen aanschrijving van den Gouverneur-Generaal, voortaan de op het departement van kolonien afgegeven wordende gouvernements wissels zal teekenen namens Zijne Excellentie, en dat die wissels ten zijnen kantore verkrijgbaar zullen zijn op den dag der sluiting van de mail, des morgens te 10 uren.

Schutterij van Batavia.

De contribuabelen aan de schutterskas worden, met referte aan het slot van art. 4 van het reglement op de schutterijen (staatsblad 1828 no. 29), luidende: „de contributien moeten steeds vooruit en bij termijnen van drie maanden aan den kwartiermeester voldaan worden Bij gebreke van dien zal de vordering geschieden bij wege van parate executie, door den officier bij den raad van justitie," herinnerd om hunne contributien aan de schutterskas over het 1ste kwartaal 1860, voor of op den 15den Februarij te voldoen ten kantore van den Kapitein kwartiermeester (hoek van Parapattan en Bazaar Senin).

Levering van Grind.

De assistent resident van Buitenzorg, daartoe bij gouvernements besluit dd. 20 Januarij jl., no. 8 gemagtigd, maakt bekend, dat door hem onder nadere goedkeuring der regering op Dingsdag den 7den Februarij eerstkomende des voormiddags te 10 uren, ten zijnen kantore in het openbaar zal worden uitbesteed, de levering gedurende jaar 1860 van het GRIND, benoodigd voor de verharding en het onderhoud van den grooten Ooster-postweg van Batavia naar Buitenzorg en door de afdeeling van dien naam tot aan de grens der Preanger-Regentschappen, gerekend van af paal 19 tot bij paal 59, of in het geheel over een afstand van 40 Java-palen; en zulks op de voorwaarden, welke ter inzage van belanghebbenden te bekomen zijn ten zijnen kantore.

Gadinghebbenden worden uitgenoodigd, hunne inschrijvingsbilletten voor den aanvang der uitbesteding te doen hem toekomen en in persoon of door behoorlijk gemagtigden bij de uitbesteding tegenwoordig te zijn.

VENDUTIEN.

Op Maandag, den 6 Februarij, voor het commissiehuis van J. Speet,

en

Op het Heemradenplein, door John Pryce & Co.

Op Dingsdag, den 7 Februarij, voor rekening des boedels van wijlen Lie Aboen, op Passer Pisang, door J. Speet.

en

Voor het commissiehuis van Cassalette & Co.

Op Woensdag, den 8 Februarij, voor het woonhuis van Kapitein de Rochemont, op Meester-Cornelis, door van Slooten, Morgan & Co.

en

Op het Heemradenplein, door Cassalette & Co.

Op Donderdag, den 2 Februarij, voor het collegie van Boedelmeesteren.

en

Voor het commissiehuis van Abeelen, Dennison & Co.

Op Vrijdag, den 10 Februarij, voor het woonhuis van mejufvr. van Citters, op Tana Abang, door Abeelen, Dennison & Co.

en

Voor het commissiehuis van Gebr. Roselje & Co.

Op Zaturdag, den 11 Februarij, verkoop van pandjes goederen aan de beurs.

Aangekomen Vreemdelingen

van den 1 tot en met den 3 Februarij 1860.

HOTEL WILLEM II. Voogt, van Batavia. — Kettman, van Onrust. — Hagenaar, van Serang.

JAVA HOTEL. C. J. Valley, van Melbourne. — H. H. von Rittern, van Cap Town.

Vertrekkende Personen.

Jhr. J. C. Reijnst,

ERRATUM.

In het artikeltje *Opera* in ons vorig No. staat abusivelijk: duo uit de *Charles VI*, moet zijn: *Le Prophète.*

BESCHOUWINGEN EN OPMERKINGEN

over de Staatsaangelegenheden der Nederlandsche Bezittingen in Oost-Indië.

(*Slot.*)

Vaak heb ik de traagheid en onverschilligheid van den inboorling des Indischen Archipels in de behartiging zijner tijdelijke belangen hooren toeschrijven aan den invloed der tropische gewesten, waardoor de menschen minder geschikt worden tot inspanning en arbeid, dan daar waar de luchtsgesteldheid meer gematigd is.

Ik wil niet beslissen, in hoe verre deze bewering als geldig mag worden aangenomen en of zij niet eerder is toe te schrijven aan een door de Europeanen opgevat vooroordeel, waardoor zij als vreemdelingen in deze gewesten de eigenschappen hunner eigene natuur op de bewoners der keerkringslanden toepassen.

Zeker is het nogtans, dat de Oosterlingen minder geest en veerkracht aan den dag leggen dan de Europeanen, en omdat de Javaan in den rijken oogst zijner rijstvelden op eene betrekkelijk gemakkelijke wijze de vereischte middelen, om in al zijne behoeften te voorzien, vindt, mist hij den noodzakelijken prikkel tot meerdere arbeidzaamheid, waartoe de bewoners der meer beschaafde landen, om aan de eischen hunner luchtsgesteldheid en weelde te kunnen voldoen, gedreven worden. Van daar dan ook, dat er op Java wel groote behoeftigheid, maar nimmer volslagen gebrek kan heerschen.

De bewoners der gematigde luchtstreken hebben meer bloed en kracht, doch daarentegen verheugt zich de inwoner van den Indischen Archipel in het bezit van goede spieren en veel phlegma, welke schikking der natuur in de vorming van het menschelijk geslacht, onder die beide luchtstreken, met geen ander doel kan zijn geschied, dan om een juist evenwigt in het energiek vermogen der beide volkssoorten te onderhouden, ten einde ieder in zijn eigenaardige luchtstreek in gelijke mate nuttig en dienstbaar aan de oogmerken der schepping te doen zijn. Door deze eenvoudige stelling komt men van zelven tot de gevolgtrekking, dat de Indiaan in zijn eigen land even productief kan zijn als de Europeaan in zijn klimaat, mits werkende met evenveel onderrigt, kapitaal en materieel. Volkomen is dit bewezen bij de Europesche nijverheidsvestingen te Soerabaija, alwaar de Inlander even handig werkt als de Europeaan, en in zijne volgzaamheid, geduld en volharding voldoend tegenwigt vindt voor de meerdere ligchaamskrachten van laatstgenoemden.

De mindere ontwikkeling van het energiek vermogen des Oosterlings zou mitsdien eerder aan zijn gebrekkig staatkundig bestaan, dan aan de eigenaardigheid der luchtsgesteldheid, waaronder hij leeft, kunnen worden toegeschreven. Moeijelijk valt het te beslissen, of een hoogere trap van beschaving den Javaan gelukkiger zal maken, en ik waag het niet die beslissing op mij te nemen, doch niettemin heeft mijns inziens hij, die, hetzij vrijwillig, hetzij gedwongen, zooveel bijdraagt tot bevordering onzer welvaart, ook eene billijke aanspraak op onze belangstelling, om door goed onderrigt en verzorging in al die maatschappelijke voorregten en genietingen te deelen, die zonder hoogere belangen te kwetsen, zijn tijdelijk welzijn kunnen doen toenemen. De grootste hinderpaal, om tot dit doel te geraken, is de behoeftigheid, waarin duizenden Javanen verkeeren. Zij werkt als een invretende kanker, die de levensbron van volksbestaan en industrie vernietigt en als een knagende worm de ontwikkeling van staatkunde en nijverheid belemmert. Het zal geen wijdloopig betoog behoeven, dat onder de mindere klasse der bevolking van Java niet die welvaart te vinden is, die tot bevordering van beschaving en tot uitbreiding van haar productief vermogen wordt vereischt, want een terugblik in het verleden doet al dadelijk uitkomen, dat de ellende onder een gedeelte der bevolking zoo groot was, dat duizende menschen van gebrek zijn omgekomen, terwijl de sedert gevolgde min gunstige uitkomsten der rijst-cultuur voortdurend een nadeeligen invloed uitoefent op de welvaart der mingegoede Javanen. Op die plaatsen dan, alwaar rijstgebrek heeft bestaan, worden waarschijnlijk van het veranderd voedsel, dat zij door dat gebrek hebben moeten nuttigen, vele ziekelijke lieden onder de bevolking gevonden. Rijst is het gewone en dagelijksche voedsel van den Javaan. Djagong, sagoe en aardvruchten, hoe nuttig ook tot voeding van andere volken in den Indischen archipel, zijn voor hem slechts spijzen, waarvan het uitsluitend gebruik gedurende eenige achtereenvolgende dagen ziekten doet ontstaan. De mindere klasse ziet deze gevolgen niet in, en besteedt doorgaans de weinige door den arbeid, wanneer zij zich daartoe leent, verdiende duiten aan voedsel in de warongs, dat niet altijd van de beste soort en daardoor der gezondheid minder bevorderlijk is, als ook aan het verbruik van opium, waartoe de chinezen ruime gelegenheid weten te geven. De ondervinding heeft helaas! te wel geleerd, dat het geld zelden door de inlanders van de mindere klasse goed besteed wordt. De Chinezen en Arabieren weten hiervan meesterlijk partij te trekken, zoodat zij in de laatste jaren op Java schatrijk en de Javanen meer en meer behoeftig zijn geworden. De rijst heeft altijd den waren rijkdom van den Javaan en den grondslag van zijne huishoudelijke berekeningen uitgemaakt. Bij gebrek daarvan staan zijne handen verkeerd en weet hij zich in niets te redden, alzoo hij geene berekeningen, om met geld in zijne behoeften te voorzien, heeft leeren maken. Batavia, Samarang en Soerabaija, alwaar de inlanders meer dan op de overige kustplaatsen en in de binnenlanden met vreemdelingen in aanraking komen, maken hierop eene uitzondering.

Sedert de invoering van het kultuurstelsel op Java, gelijk ik reeds vroeger heb gezegd, heeft de Javaan een vijfde zijner padivelden en een vijfde van zijn personeelen arbeid aan het Europeesch handelsbelang ten offer moeten brengen, wel is waar tegen eene ruime geldelijke, doch voor hem minder wenschelijke schadeloosstelling, dewijl hij meer nut weet te trekken van de producten zijner velden, dan van het geld, dat hij niet heeft leeren gebruiken. De millioenen, jaarlijks door het gouvernement op Java voor de cultures van producten voor de Europesche markt uitgegeven, gaan derhalve door de vingers der inlanders in de zakken der Chinezen, en dragen weinig bij, om de welvaart der arbeidende klasse onder de eersten te verbeteren. Nimmer heb ik de Chinezen en Arabieren op Java zoo rijk en welvarend gekend als thans. Onder hen worden vele millioenen gevonden, en zij zijn eigenaars van de meeste particuliere landen en schepen. De kultures van produkten voor de Europesche markt maakten sedert 1830 het hoofddoel uit, waarnaar de hoogere en lagere gewestelijke en plaatselijke ambtenaren op Java streefden; de rijstteelt werd afhankelijk gemaakt van de behoefte aan gronden en water voor die kultures, waartoe die ambtenaren, zoowel Europesche als Inlandsche, een grooten prikkel vonden in de daarvoor percentsgewijze genoten wordende belooning, zonder op de rijstteelt acht te geven. Het gevolg hiervan was, dat de tijd van zaaijen en oogsten der padi ni t meer aan de ervaring van den Javaan, maar aan de behoeften der kultures voor de Europesche markt moest worden onderworpen. De velden, voor den aanplant van suiker en indigo gebezigd, werden soms te laat aan de bevolking teruggeven, om nog tot aanplant van padi in dat jaar te kunnen dienen, om welke reden vroeg rijp wordende, doch minder graan afwerpende padisoorten geplant werden, met het gevolg dat, ondanks eene vermeerderde uitgestrektheid van beplante velden, de algemeene voortbrengst van rijst toch steeds minder was, en alzoo raakte deze inheemsche tak van nijverheid, die Java tot een der gezegendste oorden op aarde verheven had, zoodanig ten achteren, dat ook de tusschenkomst van het gouvernement op vele plaatsen noodig is geweest, om de bevolking met zaaipadi te gemoet te komen.

Voegt men nu bij die omstandigheden nog het aanzienlijk getal menschen, dat gedurende 13 achtereenvolgende jaren aan den landbouw is onttrokken, om aan de nieuwe fortificatien op Java te werken, de vele wegen, passagrahans, door den arbeider op kosten der bevolking aangelegd, het aankoopen en onderhouden van paarden ten gerieve der binnenlandsche reizigers en meer andere indirekte opofferingen van haar gevergd, dan zal men gereedelijk inzien, dat dit alles veel heeft bijgedragen, om de welvaart onder de mindere klasse der Javanen te verminderen, en de volksnijverheid te belemmeren.

Intusschen hebben toch de rampen van Damak en Grobogan, hoe noodlottig ook voor velen, in het algemeen een weldadig uitvloeisel gehad, want sedert bespeurt men bij het bestuur meerdere belangstelling in het welzijn der Javanen. De drukkende heerendiensten en vele misbruiken zijn afgeschaft en belangrijke verbeteringen daargesteld, ten einde het lot van den geringen man te verligten, terwijl de onbemiddelden, zooals reeds is vermeld, voor rekening van het gouvernement met zaaipadi worden te gemoet gekomen. Gewis kan deze tegemoetkoming als eene groote weldaad en een gereed middel, om de landbouwers aan de woekerzucht der Chinezen te onttrekken, beschouwd worden, doch het valt niet te ontkennen, dat die maatregel slechts een de kwaal niet geheel genezend palliatief is, daar zij behalve zaaipadi, ook tot aan den oogst voor zich-zelven en hunne gezinnen voedsel behoeven. Zij vervallen anders al zeer ligt in de noodzakelijkheid van schulden te moeten maken, en die na den oogst te betalen.

Hierdoor blijven zij voortdurend even behoeftig, als voor de ontvangst der hun door het bestuur verleende hulp.

Wil men de landbouwende klasse der bevolking op Java werkelijk in hare behoefte te gemoet komen, dan moet zulks in een ruimen zin geschieden, en na een voorafgegaan onderzoek, gelijk hierboven is voorgesteld, al diegenen, die ondersteuning noodig mogten hebben, met voldoende middelen worden voorzien, om hun gewonen arbeid onbelemmerd voort te zetten.

Die in geld of in padi te geven voorschotten zouden door tusschenkomst van het Inlandsch bestuur kunnen uitgereikt en langs dien weg van lieverlede terug betaald worden. Rijst behoort het eerste en voornaamste voorwerp der landbouw- nijverheid, vooral waar genoegzaam water, natuurlijk of kunstmatig, voor hare aanplant gevonden worden, te zijn en te blijven.

De natuur heeft Java rijkelijk van water voorzien, doch de kunst heeft in dit opzigt en in vergelijking van wat nog gedaan kan worden, weinige vorderingen gemaakt. De thans ten dienste van den landbouw bestaande waterwerken zijn met weinige uitzonderingen meest door Inlanders aangelegd, en zoo onvoldoende, dat tot hun onderhoud veel arbeid wordt vereischt. De Europesche kunstbewerking in dezen tak van nijverheid, ofschoon in de laatste jaren merkelijk toegenomen, kan men evenwel beschouwen, als nog in hare geboorte te zijn, en toch van alle werken van landbouwkundigen aard is er geen, die, in een tropisch klimaat, zoo zeer de opoffering van kapitaal en zorg beloonen kan, als een goed stelsel van irrigatie der gronden, dat vooral voor de rijstteelt een onvermijdelijk vereischte is.

Er is dus op Java nog een ruim veld voorhanden, om de vruchtbaarheid des gronds te bevorderen, en het productief vermogen door het verbeteren der bestaande en het aanleggen van nieuwe waterleidingen te vermeerderen, ten einde daardoor meer partij van het voorregt te trekken, dat alle warme landen bezitten, namelijk den grond het geheele jaar door te kunnen benuttigen, en zelfs van hetzelfde veld in dat tijdvak tweemaal te oogsten, want water is in een tropisch klimaat het eenigst en natuurlijkst middel tot bemesting van den grond. De andere nuttige kunstwerken onder de Inlanders zijn niet verder gevorderd, en hebben naauwelijks den trap bereikt, waarop de landbouw onder hen staat. De manufacturen zijn over het algemeen grof, smakeloos en ongeschikt voor den buitenlandschen handel.

De katoenen goederen op Java vervaardigd dienen alleen voor binnenlandsch gebruik; de aarden potten en pannen zijn grof en zonder glazuursel. De zeer geringe verspreiding van rijkdom onder de mindere volksklasse en hare luttele behoefte aan voorwerpen van weelde en gemak, beperken ook het getal ambachtslieden onder haar tot slechts eenige weinige goudsmeden, ijzersmeden, koperslagers, timmerlieden, pottebakkers, enz., voor grof werk, terwijl Chinesche ambachtslieden het fijnere verrigten.

De gemiddelde verdienste van een inlandschen ambachtsman beloopt van 40 tot 80 duiten daags, de Chinezen laten zich *f* 1.— en meer betalen. Om de nijverheid onder de Javanen te bevorderen, weet ik geen beter middel aan te wijzen, dan na hen in de gelegenheid te hebben gesteld, door geldelijke tegemoetkomingen hunne industrie voort te zetten, hen door den invloed eener wijze staatkunde zonder veel dwang tot meerdere arbeidzaamheid te leiden. Hiertoe kan als eersten stap beschouwd worden de regeling der dessa's, gelijk hierboven is vermeld, en de oplegging der verpligting, om goede huizen voor hunne inwoning te bouwen.

De hutten thans door de groote massa der Inlandsche bevolking bewoond, zijn, zooals hiervoren reeds is gezegd, uit zoodanige ligte materialen zamengesteld, dat de daarvoor benoodigde bamboe en alang alang door de bewoners-zelven met behulp van hun gezin kan worden zamengebragt, bewerkt en opgezet. Zij zijn derhalve ten dien opzigte geheel onafhankelijk van hunne medeburgers. De ellendige staat dier hutten vermindert de behoefte aan huisraad, waardoor de geheele bezitting van een gewonen Javaschen landbouwer bestaat uit een hut, eenige matjes om op te slapen, eenige aarden potten om in te koken, en een weinig gereedschap voor zijn dagelijkschen arbeid, ter gezamentlijke waarde van 25 à 30 gulden.

Het gevolg hiervan is eene gebrekkige verdeeling van volksarbeid onder de Javanen, schadelijk voor de industrie in het algemeen en voor de beschaafde zamenleving in het bijzonder.

Door den Javaan de bedoelde, geheel in zijn belang werkende verpligtingen op te leggen, wordt hij al dadelijk in de noodzakelijkheid gebragt, de noodige bouwstoffen voor zijne woning, die hij nu zelven verzamelt en bewerkt, van anderen tegen de voortbrengselen zijns arbeids in te koopen, terwijl hij ook voor de optrekking van zijn huis de hulp zijner medeburgers zal moeten inroepen.

Een goed huis zal spoedig bij hem de zucht doen ontstaan, om beter huisraad te bezitten. Dit zal van lieverlede aanleiding geven tot ontwikkeling van meerderen smaak en weelde, en zoo doende mag men goede gronden hopen, meerdere beschaving, meerdere werkzaamheid en eene betere verdeeling van den volksarbeid onder de Javanen te zien geboren worden, want daar, waar geen behoorlijke verdeeling van ambachten bestaat, zal ook de nijverheid geen groote vorderingen maken.

1) Als vervolg op het voorenstaande, zie men in den *Java-bode* van 23 Maart 1859 een stuk van denzelfden schrijver over het *Muntstelsel in Nederlandsch-Indië*, en in het *Bat. Hand.* van [illegible] Maart 1859 over *Handel in het algemeen*.

BATAVIA.

In No. 9 van *Bataviaasch Handelsblad* vindt men een parodie op de *Waarschuwing*, voorkomende in den *Java-Bode* no. 8.

Eerstgemeld blad doet het voorkomen, alsof het *praatje*, gelijk het genoemd wordt, dat in den *Java-bode* van 12 Oct. 1859 voorkomt, de oorzaak geweest zou zijn van den valschen en onrustbarenden telegram, bij de aankomst te Triest van de mail, die van hier den [illegible] October is vertrokken, naar Nederland overgeseind. Hierbij moeten wij opmerken, dat met die mail naar Europa is gegaan niet alleen de *Java-bode* van 12 Oct., waarin het genoemde gerucht was opgenomen, maar ook het no. van den 15 daaraanvolgende, waarin de nadere verklaring, dat *na onderzoek* dat gerucht was gebleken *valsch en ongegrond* te zijn, en het no. van den 22sten Oct., waarin het hoofdartikel *Een geruststellende stem uit Indië tot Nederland*. Bij de aankomst der mail, dit weet de heer H. J. L. even goed als wij, ziet men eerst het *laatste* no. der dagbladen in, om het jongste nieuws te hebben. Wat moet men nu zeggen van een correspondent, gelijk de Hollandsche bladen die in Triest schijnen te hebben, die, — voor een oogenblik aangenomen, dat hij zijn telegram uit den Java-Bode heeft geput — in plaats van *goede* berigten over te seinen uit de *laatste* couranten, *een gerucht* uit een vroeger no., *dat in het blad-zelf* VALSCH EN ONGEGROND *wordt genoemd*, per telegraaf verspreidt?

— Bij no. 9 van de *Javasche Courant* is gevoegd een staat van den stand van het rijstgewas onder ultimo December 1859. Volgens deze opgave was de stand *gunstig* in Bantam, Batavia, Buitenzorg, Preanger Regentschappen, Tagal, Soerabaija, Japara en Patjitan; *vrij gunstig* in Bagelen en Kadoe; *niet ongunstig* in Madioen; *goed* in Rembang; *redelijk* in Probolingo; *redelijk* in de distrikten Wanaijassa en Sindangkassi in Krawang, waar men in de overige distrikten met de bewerking der gronden nog niet begonnen was. In Banjoemaas is de stand mede gunstig, behalve in de afdeeling Tjilatjap. In Kediri heeft men pas een begin gemaakt met den aanplant, terwijl omtrent de vooruitzigten van den oogst op Madura nog niets gezegd kan worden. Uit Cheribon, Pekalongan, Samarang, Pasoeroean, Besoeki en Banjoewangi waren geen opgaven ontvangen.

— Bij dat zelfde no. is gevoegd een tarief, dat voorloopig gevolgd zal worden voor de berekening der contributiën, door de verschillende ambtenaren in Nederlandsch-Indië verschuldigd over de door hen genoten wordende emolumenten gedurende de jaren 1860, 18[illegible] en 1862.

— Gedurende de maand Januarij is in de Spaarbank

gebragt	*f* 7274,[illegible]
en teruggenomen	» 14763,[illegible]
Tot Ulto. Januarij beliepen de inlagen in het geheel van 779 inleggers	» 528149,6[illegible]
en zijn tot dien datum teruggenomen . .	» 144451,6[illegible]
Zoodat ingelegd blijft	*f* 383747,[illegible]

— Wij voldoen gaarne aan het ons gedaan verzoek, om een plaats in te ruimen voor den volgenden, op den 1sten dezer ontvangen brief van den Luitenant-Generaal-kommandant en chef van de bonische expeditie.

Pampanoea, den 20 December 1859.

Aan het Commité voor het verstrekken van tabak en cigaren aan de strijders te Boni en Bandjermassing.

Mijne Heeren!

Toen kort voor mijn vertrek van Batavia mij bekend werd, dat een uwer het denkbeeld had geopperd, om onze strijdende zee- en landmagt te Boni en Bandjermassing van tabak en cigaren, deze voor velen zoo geliefde versnapering, te voorzien, heb ik hem persoonlijk mijnen dank gebragt voor dat lieve en goed bedachte denkbeeld. Dat het bij al onze medeburgers in Indie den bijval zoude vinden, die nu gebleken is, was destijds nog niet bekend.

De eerste uitdeeling heeft plaats gehad en den zeelieden en soldaten een groot genoegen verschaft. Hunne erkentelijkheid voor de gevers is groot, maar zij weten die niet, zooals zij verlangden, te doen kennen.

Ik heb die taak op mij genomen.

Neemt dan, waarde medeburgers, den eenvoudigen, maar opregten dank aan van al de zeelieden en soldaten der tegen Boni strijdende magt. Zij waarderen uw geschenk ten hoogste en genieten het met smaak; zij vergelden het door eene voortreffelijke tucht en eene allerloffelijkste eerbiediging van den eigendom onzer overwonnen, maar door den oorlog reeds zoo veraamde, vijanden.

Ik-zelf voeg daarbij mijnen dank voor uwe sympathie voor onze krijgsmagt, en den wensch, dat zij altijd en onverflaauwd moge blijven bestaan. Want zij zal de grondslag worden van het vertrouwen der burgerij op onze strijdmiddelen, en van de overtuiging, dat deze volkomen in staat zijn, om onze medeburgers in alle mogelijke gevallen te beschermen, en de Nederlandsche heerschappij over den Indischen Archipel te handhaven.

Ontvangt de verzekering der hoogachting, waarmede ik de eer heb mij te noemen.

Uw dienstwillige dienaar:

J. VAN SWIETEN.

— Wij ontvingen ll. Woensdag den volgenden brief, te laat om dien nog in ons vorig no. op te nemen:

Hoofdkwartier te *Palacca*, 5 Januarij 1860.

Gij hebt mij in der tijd aangezocht, om u bij tijd en wijle het een en ander over de bonische expeditie, mede te deelen. Met de vorige boot heb ik daartoe geen gelegenheid gehad, en om deze reden schrijf ik u thans, om u mijne bereidwilligheid te toonen. Ik zal u eenige bijzonderheden melden, die u misschien nog niet bekend zijn.

Dat Boni en het rijk van Boni dezen keer zouden vallen en voor goed overwonnen worden, daaraan twijfelde niemand onzer, die den generaal van Swieten kende; maar dat alles zoo voorspoedig zoude afloopen, dat men in zoo korten tijd zulke buitengewoon gunstige resultaten zoude verkrijgen, — dat kon niemand, ja zelfs onze opperbevelhebber zelf niet verwachten.

Eere wien eere toekomt, en hem die door zijn beleid en zijn scherpen tactischen blik de overwinning zoo spoedig deed behalen, de meeste — maar laat ons ook een feit aanhalen, dat zeker het grootste aandeel heeft aan de zoo even genoemde gunstige resultaten. Het is de brillante charge, die onze dappere kavallerie op den vlugtenden vijand deed. Naauwelijks toch bespeurde de opperbevelhebber, dat de vijand Boni zoude ontruimen, of de kavallerie kreeg bevel Boni om te trekken en den vlugtenden vijand te vervolgen. De omtrekking, die op een te grooten omweg zoude gebragt hebben, kon niet volvoerd worden, en zoo baande zij zich met den sabel in de vuist een weg door de verhakking, reed dwars door de versterking en kwam zoo in de linkerflank des vlugtenden vijands, die reeds op zijn terugtogt was naar Pasempé. Deze lijn nu werd hem door onze omtrekking en de nu volgende charge en fourageur afgesneden, en in eene wilde ongeregelde vlugt begaf hij zich nu noordwaart naar de streken van Pampanoea en de Tjinrana- rivier. Pasempa werd daardoor ontbloot en in alle overhaasting door de koningin verlaten en zoo doende de spoedige beslissing des oorlogs verzekerd.

Heeft dus aan den eenen kant onze opperbevelhebber de idée gehad, zeker komt ons de eer toe, die gelukkig en volkomen ten uitvoer gebragt te hebben, en om niemand te vergeten, die aan deze affaire deel heeft, zij ook nog genoemd de brave kapitein Steck, die ons als stafofficier was toegevoegd, en door zijne bekendheid met het terrein ons op het juiste punt gebragt en overal de goede doorgangen aangetoond heeft.

Weinige dagen daarna werd Pasempé door ons bezocht, en hier in het verlaten paleis der voortvlugtige koningin vonden onze kavalleristen een rijken buit en daardoor eene belooning voor hun moed, den 6den December ten toon gespreid.

Helaas! had de val van Boni ook ons zware offers gekost; het dappere 4de bataillon, dat de versterking in front aangreep, moest al spoedig zijn aanvoerder, den braven majoor Kroesen, onder de gekwetsten tellen, en terwijl wij te Pampanoea waren, is die hoofdofficier, [illegible] van ons leger, aan zijne wonden overleden. [illegible] een eenvoudige begrafenis gehad, zooals men [illegible] doet, maar van ooggetuigen weet ik, [illegible] die om het graf stond, diep geroerd was. Kapitein [illegible] van Kerclieu hield er een lijkrede, en [illegible] heb vernomen, zal op zijn graf een tombe [illegible].

De [illegible] naar Pampanoea — het rijke — is zeer goed [illegible] en vooral de artillerie, die hier een moeijelijke [illegible], heeft er zich met roem en eer van gekweten. [illegible] hadden die trotsche, maar thans zoo vernederde [illegible] niet verwacht, dat wij met onze artillerie [illegible] het land tot in het hart van hun land zonden [illegible] komen; en hebben wij hen getoond wat de landmagt kan, onze zeemagt toonde, wat de marine vermag en kwam den 17den met de *Admiraal van Kinsbergen*, twee kruisbooten en een menigte barkassen voor Pampanoea ten anker.

Spoedig dan ook kwam van alle kanten tijding, dat men zich onderwerpen wilde en bereid was, kontrakten te sluiten en voldoening te geven. Den 26sten December keerden wij dan ook naar ons bivouac te Palacca terug, dat wij den 27sten bereikten. De terugmarsch ging nog vlugger dan de heenmarsch, en als een zeker teeken, dat de onderwerping der Boniers gemeend is, kan aangenomen worden, dat alle kampongs, die wij doortrokken, bewoond waren door een menigte mannen, vrouwen en kinderen. De krijgstucht onzer troepen is voorbeeldeloos, want niet een enkele klagt is tot nu toe opgekomen.

Den dag na onze aankomst alhier, gingen al de officieren der expeditie een demonstratie doen bij den generaal en bedankte majoor Staring hem uit aller naam voor alles wat hij voor het leger gedaan had, en hoe gedeeltelijk de laatstgenomen koninklijke besluiten de uitwerking waren van zijne voorstellen.

De generaal was blijkbaar aangedaan, hij bedankte ons in korte maar krachtige woorden, zeggende o. a. dat men hem over hetgeen hij gezegd had bij de aanvaarding van het kommandement over het leger, uit het moederland hard was gevallen, ja hem zelfs seditieuse oogmerken had toegeschreven. Hij herinnerde, hoe het leger en vooral het het korps officieren er voor moesten waken, dat de rust nooit verstoord werd, en dat hij vertrouwde, dat het brave korps officieren, 'twelk hij de eer had te commandeeren, nimmer gehoor zou geven of deelnemen aan daden, die ten doel hadden, die rust te verstoren, en dat hij ons herinnerde den eed aan den koning gedaan, waarvan wij door niemand anders als door den vorst-zelf konden ontslagen worden.

Daags daarna vaardigde hij de volgende dagorder uit:

No. 8. **ORDER**

Voor de Zee- en- Landmagt van de tweede

Bonische-Expeditie.

De Gouverneur-Generaal heeft mij bij telegram van den 17den gemagtigd, om aan de krijgsmagt die deel heeft genomen aan de operatien tegen *Sindjaij* en *Boni*, HDZ. tevredenheid te betuigen en geluk te wensshen met den goeden uitslag van dezelve.

Ik kwijt mij met geluk van deze opdragt en bedank al mijne wapenbroeders, van den geringsten tot den hoogsten, voor de goede medewerking en dapperheid daarbij getoond.

De oorlog kan nu als geëindigd worden beschouwd. Wat nog doen overblijft, is de taak der diplomatie, ondersteund echter door den sterken arm. — *Boni* is onderworpen en wat daaraan ontbreekt zal zonder moeite worden aangevuld. — De rijkssieraden, door de voortvlugtige koningin medegenomen, zullen worden uitgeleverd. *Wadjoe* kiest eenen *Aroe-Matoewa* en zal met het Gouvernement een contract sluiten. *Sopeng* is daartoe eveneens genegen en moet dan tevens het geschil met *Datoe-Mario* vereffenen. Geschiedt dat niet, dan zal er nog eene opératie tegen dat land moeten plaats hebben.

Uwe goede houding in het gevecht en uwe goede tucht na hetzelve hebben deze goede uitkomst bevorderd.

Dank en eer zij u daarvoor toegebragt.

Hoofdkwartier *Palacca*, den 28sten December 1859.

De Luitenant-Generaal, Adjudant des konings in buitengewone dienst, kommandant van het *Indische leger* en chef der krijgsmagt van de *tweede Bonische-Expeditie*.

(*W. Get.*) J. VAN SWIETEN.

Op oude-jaarsavond was er receptie bij den generaal, en ik wenschte wel, dat ik u daar nog een goede beschrijving van kon geven, maar de tijd is te kort. Dus zij u alleen gezegd, dat iedereen opgetogen was, omdat niemand verwachtte, wat hij vond. De plaats voor het hoofdkwartier was in een tuin herschapen, die door een menigte lampions verlicht was; te 12 uren werd een transparent onthuld en door de artillerie vuurwerk afgestoken; de generaal hield een aanspraak, die door den gouverneur van Celebes beantwoord werd; maar hetgeen dit feest onder de aangenaamste herinneringen dezer expeditie doet rangschikken, was de gulle en kameraadschappelijke toon, die bij allen heerschte.

En nu ten slotte nog eenige tijdingen. De mobiele kolonne van Makassar is gisteren naar haar garnizoen teruggekeerd.

Aro Oedjong is met de rijkssieraden op marsch.

Verscheiden Aroe Pitoes zijn aangekomen.

Wadjoe heeft eene Aroe Matoewa gekozen en zal als Sopeng gezanten zenden, maar wat het beste is, Datoe Mario van Lamoeroe is gisteren hier aangekomen en heeft zich onderworpen.

Het algemeen gevoelen is dan ook, dat wij op zijn laatst in het begin der volgende maand naar Java zullen terugkeeren.

De gezondheidstoestand der troepen is over 't algemeen zeer gunstig te noemen.

Badjoa zal gesloopt worden.

Batavia, — Ten vervolge van de berigten voorkomende in de buitengewone Javasche courant van 21 December 1859 en in de nommers 4 en 8 van dit jaar, kunnen wij omtrent de Bonische aangelegenheden het volgende mededeelen:

Op den 14den December begaf de luitenant-generaal *J. van Swielen* zich met een kolonne op marsch van Palakka naar Pompanoea.

Alvorens dien togt te ondernemen werd een karrenweg aangelegd, om van Badjoa naar Palakka het vervoer van levensmiddelen met de tot het transportpark behoorende karren te kunnen doen geschieden, daar het getal koeli's daarvoor niet toereikend was, wijl allen voor het vervoer van levensmiddelen op den togt naar Pampanoea moesten worden medegenomen, en inmiddels de aanvoer naar Palakka behoorde voort te gaan, om de aldaar achterblijvende troepen geen gebrek te doen lijden, en bovendien laatstgenoemde plaats als hoofddepot voor de gezamentlijke magt gestadigen en grooten aanvoer eischte.

Onze soldaten hebben dus eerst den bestaanden weg van Badjoa naar Boni moeten herstellen en verbeteren, en van Boni naar Palakka een geheel nieuwen moeten aanleggen, bruggen maken, enz.

De marsch-kolonne werd te zamengesteld uit vier kompagniën van het 4de, even zoovele van het 11de en $1\frac{1}{2}$ kompagnie van het 5de bataillon infanterie, uit het detachement sappeurs, uit de gezamentlijke kavallerie, met uitzondering van de zieke en onberedene manschappen of die met zieke paarden, uit de gezamentlijke artillerie en eindelijk uit den prins Aroe Palakka en zijne volgelingen, onder leiding van den adsistent-resident Bakkers.

De marsch, in drie dagen volbragt, heeft geene merkwaardige bijzonderheden opgeleverd.

Tot aan Timoerong, eene groote kampong op nagenoeg 5 palen van Pampanoea gelegen, was de landstreek weinig bevolkt en dus ook weinig bebouwd.

Alles scheen hier het domein te zijn van herten, paardenstoeterijen of karbouwen. Waar echter bevolking was, liep zij niet angstig weg, maar bleef zij bij hare woningen of sloot zij zich aan en vermeerderde zij den stoet van Aroe Palakka.

Te Timoerong vond men eene groote bevolking, zoo buitengemeen groot zelfs, dat het vermoeden is ontstaan, dat zich hier al de bewoners uit meer geïsoleerde woningen hebben verzameld, in den waan, dat zij met hunne have hier veiliger zouden zijn, dan in hunne verwijderde en eenzaam liggende woningen, waarvan er vele op eenigen afstand gezien werden. Dit was niet alleen aan de buitengemeene volkrijkheid der kampong, maar ook aan de groote hoeveelheid buffels te ontdekken, die onder de woningen vastgebonden waren, te groot om ze voor het eigendom der bewoners te kunnen houden.

Dit goede vertrouwen der bevolking gaf echter ook eenige teleurstelling; de aanwezigheid van zoovele menschen, en de woningen, gevuld met in aller ijl daar gebragte goederen, leverden geen geschikt verblijf voor de troepen op, en toch was dit noodig, want het had den geheelen dag bij afwisseling geregend. Maar eene kleine poging om een der huizen te doen ontruimen, verwekte zooveel geween en angst, dat de generaal besloot de lieden in hunne woningen te laten en met de troepen op een open plein nabij eene rivier een bivouac op te slaan.

Door de handigheid van onze soldaten, om zich kortstondige beschutting te verschaffen, was dit spoedig gereed; de bevolking bragt fruit en kippen te koop en bood een geschenk van tien karbouwen, benevens padi voor de paarden aan. Onze soldaten gedroegen zich uitmuntend en schenen het bivouac boven het betrekken der reeds bewoonde huizen te verkiezen.

Te gelijk met den marsch der kolonne over land begaf zich op den 14den December eene divisie kleine vaartuigen, bestaande uit drie kruisbooten en vier gewapende barkassen en sloepen met 160 gewapende matrozen en mariniers, benevens twintig praauwen met levensmiddelen in de monding der Tjenrana, om deze rivier tot Pompanoea op te varen en naauwkeurig te verkennen.

Deze togt heeft geene bijzonderheden opgeleverd, maar heeft door den snellen stroom in de rivier een dag langer geduurd dan de marsch over land.

Vijandelijkheden zijn nergens gepleegd; de bevolking was overal rustig en vreedzaam, en bood kleinigheden te koop aan. De rivier werd bevonden 2, 3, tot 4 vadems diepte te hebben, terwijl slechts één punt werd aangetroffen, waar 9 voeten gepeild werd.

De kapitein-luitenant-ter-zee Kroeff, die het bevel over deze divisie voerde, en de kommandanten der stoomschepen *Bali* en *Admiraal van Kinsbergen*, die de onderdeelen kommandeerden, waren van gevoelen, dat het laatstgenoemde stoomschip de rivier zou kunnen instoomen en tot voor Pompanoea komen, waartoe na overleg met den kommandant dezer maritieme divisie besloten werd. De luitenant-ter-zee 1ste klasse van Gennep keerde den 18den December naar de monding terug, om zijn stoomschip te halen, waarmede hij de rivier weder opvoer.

Den 22sten kwam de *Admiraal van Kinsbergen* te Pompanoea ten anker, echter niet zonder moeijelijkheden te hebben ondervonden, daar de diepgang van het stoomschip en zijne lengte dikwerf bezwaren deden ondervinden, wegens de vele en soms scherpe bogten en kronkelingen van de rivier.

Vooral met het stoomen over de bank vóór de monding der rivier was dit het geval, maar de goede wil en de ijver van de zeeofficieren deden alles overwinnen. De officieren van Zr. Ms. schepen *Soembing*, *Bali* en *Kinsbergen* hadden reeds den tijd, dien zij te anker lagen, benut, om de mondingen te peilen en daardoor het binnenstoomen bevorderd.

Door den togt van den *Admiraal van Kinsbergen* is der bevolking het bewijs gegeven, dat onze stoomers tot in het hart van het land kunnen dringen, terwijl tevens eene goede verkenning van de rivier en hare monding van Lagoesi af tot aan de uitwatering in zee is verkregen.

Bij eene latere opname door den kapitein van de genie van Walcheren heeft men eene belangrijke ontdekking gedaan: de ruïnen namelijk van een oud fort, dat echter nog niet geheel onbruikbaar is, en waarvan het tracé en profiel nog zeer kenbaar zijn, afkomstig, zoo men zegt, uit den tijd van den vermaarden admiraal Speelman, die destijds, als bondgenoot der Boniërs, dit fort zou hebben doen bouwen, om het opvaren van de Tjenrana aan de Makassaren te beletten.

Alles had den schijn, dat de marsch naar en het kortstondig verblijf te Pompanoea van onze troepen van goede werking geweest is op de bevolking van Boni, Wadjo en Sopeng.

In het belang der troepen was een langer verblijf te dier plaats echter niet wenschelijk; waarom de bevelvoerende generaal, na de noodige regelingen getroffen te hebben, besloot naar Palakka terug te keeren.

Op den 26sten December werd de terugmarsch naar Palakka aanvaard. Zij werd onder begunstiging van goed weder en wegens betere bekendheid met den weg dan vroeger, in twee dagen afgelegd, dus in minder tijd dan de uitmarsch. Deze marsch heeft geene bijzonderheden opgeleverd.

Den 29sten December is de gouverneur van Celebes en onderhoorigheden in het hoofdkwartier Palakka aangekomen, om aan de politieke regeling der zaken deel te nemen.

Met het oog op den stand van zaken heeft de bevelvoerende generaal besloten, het 14de bataillon infanterie naar Soerabaija en het in Boni aanwezige gedeelte van het 5de bataillon infanterie en de te Makassar te huis behoorende artillerie en kavallerie naar deze plaats te doen terugkeeren; terwijl blijkens zijne beschikking van den 1sten Januarij 1860 de blokkade van de Bonische kusten is opgeheven.

Tot op den 5den Januarij jl. waren bij het hoofdkwartier aangekomen, behalve een aantal mindere hoofden en grooten:

1. de Datoe en twee rijksgrooten (de Pabitjara en Aroe Mong) van Mario-ri-Wawo.
2. De Mariosche prins La Tjombong Ambona Labatjo, die in 1839 aan het hoofd stond der kwaadwilligen, waartegen onze troepen voor Parinring zijn slaags geweest, hetgeen den oorlog met Tanette tegen Lapatouw ten gevolge had.
3. De Soeloewatang van Lamoeroe.
4. Aroe Djampoeng, rijksgroote van Sopping.
5. Aroe Salampé, vasal van Sopping.
6. Daeng Patokkong, soelewatang van Bongo en Parigi, vasal van Boni.
7. Aroe Tanette-ri-awang.
8. Aroe Tibodjong, vergezeld van den Djematongang (hoofd der zendelingen) van Boni, de tijding medebrengende, dat Aroe Oedjoeng in aantogt was met de rijksornamenten.

De stand van zaken in het Sindjaische was over het algemeen zeer gunstig. De werkzaamheden aan de versterking te Belangnipa gingen goed vooruit; een voldoend aantal van circa één honderd werklieden kwam dagelijks geregeld op; de benoodigde bouwstoffen (kalapaboomen, bamboes, atappen) werden in overvloed geleverd, alles tegen billijke betaling; de insluiting der versterking zou dan ook spoedig voltooid zijn.

De gezondheid der bezetting liet niets te wenschen over; in hare dagelijksche behoefte aan ververshing werd ruim voorzien door het te koop aanbieden tegen matige prijzen van kippen, eijeren, vruchten, visch, groenten enz. — Eene kleine bazaar bevordert de aanschaffing dier benoodigdheden. De bewoners der omliggende kampongs, zelfs vrouwen en kinderen, keeren in groot aantal terug met hunne karbouwen en paarden, en bebouwen hunne velden of gaan ter vischvangst uit, als ware er niets gebeurd.

Ofschoon bijna alle mindere hoofden zich successivelijk hebben onderworpen, blijven de voorname lieden, die meestal Aroe Patimpi volgden, zich in het gebergte schuil houden.

De opname der landstreek Sindjai is grootendeels volbragt en geschiedde zonder tegenstand of bemoeijelijking.

De door den gouverneur aangewende pogingen, om eene regtstreeksche gemeenschap over land tusschen Makassar en Balangnipa (Sindjai) te openen, zijn met een boven verwachting goeden uitslag bekroond.

Brieven over Maros en Tjamba verzonden, bereikten in drie dagen hunne bestemming; de overbrenging van Boelokomba uit vorderde twee dagen; een brief over Goasch grondgebied verzonden, was nog niet te Balangnipa ontvangen.

De eerstgenoemde gemeenschapsweg over Maros is dus, ofschoon gedeeltelijk over Bonisch grondgebied loopende, de meest verkieslijke en zal verbeterd en voortdurend benuttigd worden.

De veiligheid laat in de omstreken van Balangnipa niets te wenschen over. De sloepen en praauwen varen ongewapend de rivier in en uit, en de officieren en mindere militairen bezoeken de omliggende kampongs en bewegen zich zelfs op eenige palen afstands van Balangnipa zonder gevaar.

Ook de gouverneur van Celebes en onderhoorigheden bezocht de omstreken, slechts vergezeld van den kapitein gezaghebber, kraing Segeri en een paar volgelingen. Het land werd treffend schoon en de grond uitstekend vruchtbaar en wel bebouwd bevonden.

In afwachting van nadere regelingen ten aanzien van de landschappen Kadjang en Sindjai zijn de functien van civiel gezaghebber in die landschappen opgedragen aan den kapitein commandant van den militairen post te Balangnipa J. H. F. Wiegand.

De verhouding tot de naburige rijken is sedert de verovering van Boni mede veel gebeterd, hunne weifelende houding heeft plaats gemaakt voor toenadering.

Deze gunstige resultaten zijn verkregen met een slechts zeer gering verlies van onze zijde. Op den 31sten December bedroeg het aantal zieken der expeditionaire landmagt slechts 183, en dat der dooden, gerekend sedert de inscheping op Java, 45, waaronder een officier, zijnde de majoor der infanterie C. M. H. Kroesen, die op den 15den December aan de gevolgen zijner wonden is overleden. In dezen hoofdofficier heeft het leger een van zijne dapperste mannen verloren. Zijne verrigtingen in de Wester-afdeeling van Borneo en Djambi, en overal waar zijn pligt hem riep, hadden hem de algemeene achting en bewondering doen verwerven.

Banjoemaas. Op Zaturdag den 3den December ll., bevond zich een jongetje van acht jaren, genaamd Radham, zoon van de inlandsche vrouw Seminah, van de dessa Ledoekinglor, district Soekaradja, residentie Banjoemaas, des namiddags te 3 uur in de sawa's ten oosten zijner dessa, bezig met het hoeden van twee runderen, toen een dezer beesten in zijne onmiddelijke nabijheid door den bliksem gedood en hij-zelf zoodanig aangedaan werd, dat hij bewusteloos nederviel, in welken toestand het kind een paar uren later in de sawa's liggende gevonden werd.

De moeder bespeurde met schrik, dat haar kind doof en stom was, en na gedurende twee dagen vruchteloos alle pogingen tot herstel te hebben beproefd, werd het kind den 5den December op de hoofdplaats Banjoemaas gebragt, en van bestuurswege gesteld onder behandeling van den officier van gezondheid J. R. Hessig, belast met de geneeskundige dienst ter plaatse.

Deze geneesheer bevond, dat geene uitwendige teekenen van beleediging aanwezig waren. Het kind was doof, konde niet spreken en verkeerde in een slaapzuchtigen toestand. Die toestand duurde eenige dagen, toen de slaapzucht verdween.

Onder eene zorgvuldige verpleging en voornamelijk door het aanwenden van koude baden en andere middelen, verkreeg de zieke, na eene behandeling van zes dagen, het gehoor terug. Het scheen echter, dat het spraakvermogen zou verloren zijn, maar, dank zij de aanhoudend in het werk gestelde zorgen, herstelde ook de spraak, na verloop van drie weken, langzamerhand, doch volkomen. Het kind dat door eene ingrijpende geneeskundige behandeling, aanmerkelijk verzwakt was, bleef tot den 11den Januarij ll., onder behandeling, en keerde toen, geheel genezen, met zijne moeder naar hunne dessa terug.

Makassar. — Van gouvernementswege is alhier publiek uitbesteed de levering gedurende het jaar 1860 van voeding voor de gevangenen, kettinggangers en bannelingen te Makassar en Maros, zoomede de olie benoodigd tot verlichting der gevangenissen aldaar, respectivelijk tegen betaling van 12 en 18 centen per hoofd daags, het kostende der olie daaronder begrepen.

(*Jav. Ct.*)

Soerabaija, 30 Jan. Zoo even arriveerde hier ter reede het stoomschip *Merapi*, onder bevel van den luit. ter zee le kl. E. A. B, D. Rijken, komende van Bandjermassing. — Passagier, kapitein Moltzer.

— Gisteren arriveerde alhier ter reede de stoomsleper *Kapitein van Os*, gezagvoerder W. Glaser, eerst kortelings van Bandjermassing vertrokken.

Sedert de laatste door ons medegedeelde noodlottige tijdingen, was daar niets meldenswaardigs voorgevallen en bestond het voornemen, om op den 27 Januarij eene expeditie te zenden naar de plaats, die het tooneel was van den moord op de *Onrust*.

— Met de Merapi zijn nog eenige bijzonderheden, omtrent het afloopen te Teweh van het stoomschip *Onrust*, bekend geworden.

Twee inlanders, zijnde de bedienden van den heer Bangert en van den heer Waldeck, zijn gered geworden en te Bandjermassing aangekomen, alwaar zij de volgende verklaring hebben afgelegd. Dat de heer van der Velden, in bijzijn van den heer Bangert en dokter Dilg, bezig was om aan den rijksbestierder aldaar het gebruik van den dertigponder uit te leggen. Dat alstoen de doctor een houw over den rug kreeg en dood door de kajuitskoekoek ter neer viel, daarop ontving de kommandant een houw over den rug en werd hem het hoofd afgehouwen, welk lot ook den Hr. Bangert trof. De schildwacht heeft den moordenaar van den heer Dilg doodgeschoten, doch kon door de overmagt overstelpt, niet beletten dat de in dien tusschentijd geroepen verscholen Dajakkers, naar beneden gingen en aldaar de in rust zijnde officieren en manschappen gruwelijk afmaakten.

(*Soer. Cour.*)

— Wij hebben een afschrift gekregen van de lijkrede, die door den kapitein Wiggers van Kerchem is gehouden aan het graf van den majoor Kroesen, van wien wij vroeger het treurig berigt melddem, dat hij aan zijne roemrijke wonden is overleden. Ten volle instemmend met den, den overledenen gegevenen lof, geven wij deze, in hartelijke krijgsmantaal gesprokene woorden, gaarne eene plaats.

Officieren, Onderofficieren en soldaten van het 4e bataillon infanterie.

Gijlieden hebt een gevoelig verlies geleden door het afsterven van uwen braven bataillonschef den majoor Kroesen, die in den morgenstond van gisteren aan zijne, in het gevecht voor Boni bekomene, eervolle wonden is overleden. Maar niet alleen gij, ook wij en het geheele Indische leger met ons, beseffen dat verlies, omdat ons is ontvallen een der verdienstelijkste Hoofdofficieren.

De majoor Kroesen, bij wiens graf wij hier staan, was een braaf en dapper soldaat, getuige het ridderteeken der Militaire Willemsorde 5e kl. dat zijne borst sierde; hij was een liefderijk echtgenoot, een regtgeaard broeder, een trouw vriend, een opregt kameraad...... in één woord: een sieraad van onzen stand, een steun voor den staat.

Dat vrij een traan van weemoed en droefheid ons in het oog welle bij het bewijzen der laatste eer aan dien dapperen Hoofdofficier! die traan ontsiert ons krijgslieden geenszins, maar getuigt veeleer, dat wij het verlies beseffen en ware krijgsmansdeugd naar waarde apprecieren.

Krijgsmakkers! verbinden wij ons hier, om dáár waar het nog in de velden van Boni noodig mogt zijn, zijn gestroomd bloed te wreken in het belang van den staat, onzer koloniën, voor Koning en Vaderland!

Brave majoor Kroesen, uw stoffelijk overblijfsel ruste in vrede, in den killen schoot der aarde!...

Groote God! neem zijne ziel in genade tot U, — en dat hij bij u allen, mijne krijgsmakkers! in levendige herinnering blijve.

(*Oostpost*).

NEDERLAND.

Van den Specialen Correspondent van den Java-Bode.

(*Slot*)

Onder hen, die in den laatsten tijd den Minister waarschuwden, was ook de heer Stolte, die evenwel hetzelfde antwoord bekwam. De heer *Stolte* nu kon niet geacht worden tot de partij te behooren, die den toestand van Indie wenschen te veranderen. De heer Stolte was lid van de koloniale behoudende partij en wat hij als lid van de kamer sprak, getuigde steeds van die rigting. Hij bewandelde steeds het spoor van den heer Baud en kenmerkte zich als tegenstander van den heer van Hoëvell. Thans zal hij den strijd niet langer voortzetten. Hij overleed op den laatsten November dezes jaars een maandenlang ziekbed. Den 5den December had op Eik-en-Duin zijne plegtige teraardebestelling plaats, die door een aantal leden der kamer werd bijgewoond.

Ook een ander lid ontviel de kamer, maar hij werd haar niet door den dood ontrukt. De officier van justitie te Dordrecht, de heer Sander, die gedurende vier jaren in de kamer zitting had, werd door het provinciaal hof van Zuidholland aangewezen als de opvolger van den heer van de Lande, onlangs tot lid van den Hoogen Raad benoemd. De voordragt van het hof bleef langer hangende dan de usance medebrengt, men vond daarvoor deze oplossing. De regterlijke ambtenaar, die bevordering of zelfs herstelling in rang (bij voorbeeld bij de herbenoeming tot kantonregter) verwerft, houdt op lid van de kamer te zijn en moet zich aan eene herkiezing onderwerpen. De heer Sander zou in dien toestand verkeerd hebben door zijne benoeming, maar de heer Sander was een van de voorstanders der spoorweg-concessiën, en de Regering wilde zich dien steun niet ontnemen, door hem, voor de stemming over die ontwerpen, van zijn lidmaatschap te doen vervallen. Wij zeggen niet, dat door de hangende benoeming het gouvernement de stem van den heer Sander in bedwang hield; die onderstelling zou een smet werpen op het karakter van dien afgevaardigde, dat integendeel met lof bekend staat. Maar de Regering laadt, zoo handelende, de verdenking op zich-zelve. Den 27sten December zal de verkiezing voor de beide vacatures plaats hebben, en waarschijnlijk zullen er twee nieuwe leden zitting nemen, want de heer Sander zou zijn mandaat niet weder aanvaarden en Dordrecht zal het hem niet weder opdragen. Men noemt verschillende namen, maar geen enkel kandidaat hoorden wij nog, die door zijne antecedenten regt op zoodanige onderscheiding zou kunnen hebben, 't zou ons niet verwonderen, als beide plaatsen aangevuld werden door koloniale specialiteiten.

Van koloniale specialiteiten gesproken — is het waar, dat de heer H. J. Lion, redacteur van het Bataviaasch Handelsblad, wil repatrieren? Het wordt verhaald en ofschoon wij die gebeurtenis geenszins van zoo groot belang achten, maken wij toch melding van het gerucht, in verband met hetgeen verhaald werd omtrent een vervolging, die tegen dien heer Lion zou zijn ingesteld wegens het schrijven van een paar artikelen in zijn blad. Het laatste zou ons leed doen bovenal om de zaak, want sedert tien jaren behooren de drukpersdelicten onder de groote zeldzaamheden, een bewijs, zoowel van den gematigden toon onzer dagbladen, als van het gezond verstand van ons volk en van de Regering, die liever kleine overtredingen der drukpers wil gedoogen, dan door herhaalde vervolgingen hare vrijheid belemmeren. Het gevolg is dan ook, dat de pers meer en meer eene gematigdheid aanneemt, die zij vroeger miste. Herinner u slechts de pamfletten tusschen 1840 en 1848 en den toon der openbare geschriften uit dien tijd.

Tegenover de goede zijde van die gematigdheid staat evenwel, dat men de leading-artikelen der dagbladen met minder belangstelling leest, de groote menigte wil iets saillants, en zoo ik u uit onze journalistiek uit de laatste maanden een enkel artikel wilde opnoemen, dat furore gemaakt heeft, ik zou te vergeefs er naar zoeken.

[illegible] pers; ook de natie is teruggekomen van haar ijver voor de staatkundige aangelegenheden. Getuige de verkiezingen, waaraan ter naauwernood een vierde van de kiezers deelnemen. Sedert April 53 heeft men zich meer op 't godsdienstige geworpen, dat altijd het stokpaardje van ons volk was. Verschijnen er geene pamfletten meer, preken en stichtelijke boeken, zooveel te meer Treden er geene politieke redenaars meer op, de bijeenkomsten van litterair-godsdienstig karakter, de oefeningen — indien wij de gewone benaming gebruiken mogen — winnen veld. Ook voor dezen winter is de residentie op dat punt weder ingespannen. Ik meen wel dat ik u ten vorigen jare schreef over de populaire voordragten over den bijbel door den heer da Costa. Dit jaar zal hij niet in 's Hage optreden, misschien wel nooit weer, want de heer da Costa is ernstig ziek; — hartelijk hopen wij, dat de bezorging van Bilderlijks volledige werken, die nu geheel zijn verschenen, niet zijn laatste letterkundige arbeid zij! De commissie, die zich ten vorigen jare belast had met de regeling der materiele aangelegenheden voor de spreekbeurten, heeft, nu de heer da Costa niet kon optreden, zich tot andere mannen van zijne rigting gewend, en dezen winter zullen de heeren van Oosterzee, Beets, ten Kate, en andere predikanten van litterairen naam de ernstigdenkende gemeente stichten, die daarvoor in den Ouden Doelen zal bijeenkomen.

Dus wederom eene gelegenheid meer om hoorende te leeren, want behalve deze onderneming van publieke stichting, hebben wij nog de leerzame nutsverhandelingen, de letterkundige voordragten van »Oefening kweekt kennis" en de wetenschappelijke lezingen der maatschappij Diligentia. Onlangs woonden wij eene der laatste bij en wij kunnen niet nalaten eene bijzonderheid u mede te deelen, die zeker niet algemeen bekend is. Wij hebben op ons museum van oudheden en varieteiten een lomp ouderwetsch kanon, afkomstig van Frederik II van Saxen-Gotha (1691-1732), dat, in de vestibule staat en slechts beschouwd wordt als iets, waar men geen weg mede weet. Maar zie, dat kanon is gebleken geconstrueerd te zijn, volgens hetzelfde beginsel, waarnaar men tegenwoordig in Frankrijk de *canons rayés* maakt en waardoor men het goede model eerst na tallooze proefnemingen had uitgevonden. En dat goede model bestond reeds voor honderdvijftig jaar en maakte, verloren en vergeten, een deel uit van een museum van antiquiteiten! Kapitein Delprat had het voor deze gelegenheid in de zaal van Diligentia doen overbrengen en voerde het aan als proeve bij zijne verhandeling over de negentiende eeuwsche ontdekking der wetten van de ronddraaijende beweging.

Zeker de *canons rayés* zijn eene schoone uitvinding — om menschen te moorden. Weldra echter hopen wij, dat men bij u het genot eener andere en betere uitvinding erlangen zal. Onze stadgenooten de heeren L. J. Enthoven en co, wier ijzerfabriek en pletterij eene loffelijke bekendheid bezit, hebben concessie bekomen, om eene gasfabriek te Batavia op te rigten. De

voorwaarden zijn even voordeelig voor het gouvernement als voor de ondernemers. De fabrikanten zullen Batavia met 700 gaslantarens verlichten, waarvoor de Regering een bepaalden prijs betalen zal, die zal verminderen, naarmate partikulieren gebruik maken van de gasverlichting, tot dat, bij eene bepaalde deelneming, de fabrikanten de openbare verlichting gratis zullen doen plaats hebben. De conditie schijnt zonderling, maar terwijl zij den fabrikanten waarborgt, dat zij de zaak kunnen volhouden, geeft zij aan de Regering uitzigt op eene kostelooze verlichting in de toekomst.

Eene andere concessie, dezer dagen, wat Indie betreft, verleend, is die aan den heer Cores de Vries voor eene geregelde stoompaketvaart tusschen Batavia en de, havens op de buitenbezittingen. Het gouvernement zal eene som van *f* 500,000 als subsidie geven en men zal dus eindelijk in 't bezit komen eener stoompaketvaart, maar of het nu wel juist deze is, die men het meest heeft verlangd, zal de Minister niet durven beweren. Dat ook daaraan behoefte bestaat in dezen tijd meer dan vroeger, zult gij beter weten dan ik.

Daarentegen heeft de Minister de concessie ingetrokken van den heer van Vlissingen of althans geweigerd die te verlengen tot aan den 4den Maart 1860. De exploitatie van de westkust van Borneo is dus daarmede voor het oogenblik ad calendus graecas geschoven, omdat de concessionnarissen geen gevolg hebben gegeven aan art. 3 der concessie, dat voorschrijft, dat den 3den October de concessie moest zijn overgedragen aan eene naamlooze gennootschap. Ofschoon wij na het lange traineren der zaak ook van de zijde der ondernemers geene groote verwachting van deze exploitatie meer koesterden, is het toch te bejammeren, dat de Minister om het niet nakomen eener formaliteit één plan den bodem inslaat, dat niet dan na rijp overleg en ernstig onderzoek is goedgekeurd, en waar dikke verslagen over zijn gewisseld. Maar van den heer Rochussen is zulk een terug treden nu niet ongewoon meer: het schijnt dat hij er zijn fort van maakt het gedane te vernietigen.

Heb ik u ook ditmaal, mijn waarde redacteur, wat te zeer bezig gehouden met drooge officiele gebeurtenissen, wijt het aan den tijd van 't jaar. In de laatste maanden is steeds de aandacht in meerdere mate op de parlementaire aangelegenheden gevestigd en onwillekeurig wordt mijn brief daarvan een weerklank. Ik hoop u evenwel in mijn volgenden wat minder dorre zaken te kunnen verhalen. Mogt ik er dan tevens den gelukwensch mogen bijvoegen, dat bij u de vrees, die er thans heerscht, geweken is.[1])

Zoo even verneem ik, dat de koning eene verandering heeft gebragt in de batterijen der veld- en vesting artillerie in Indie in de sterkte daarvan heeft vermeerderd.

ENGELAND.

Londen, 7 December. Uit de *Royal Charter* is thans reeds voor een bedrag van £ 80,000 aan goud geborgen.

— De *Times* is weinig ingenomen met het bekende antwoord van keizer Napoleon op den brief der vier handelaren te Liverpool; ja, het blad steekt den draak met dit antwoord, dat wel in beleefde termen vervat is, maar volstrekt niets bewijst, terwijl de beleefdheid zelfs verbiedt te onderzoeken, of de keizer geen aanleiding heeft gegeven tot de bezorgdheid, welke in het antwoord eene epidemie genoemd wordt. De *Times* laakt voorts de handelwijze der kooplieden en zegt, dat stappen of onderhandelingen van dien aard alleen aan 's lands regering moeten overgelaten blijven.

— De londensche policie schijnt weinig te doen te hebben, hetgeen een gunstig teeken des tijds is. Zij is op de vernuftige gedachte gekomen, om op het voorbeeld der militairen, in verschillende wijken der stad sociteiten op te rigten, waar onderrigt wordt gegeven in aardrijkskunde, geschiedenis, de engelsche taal, het boekhouden en zelfs in de exacte wetenschappen; er wordt zelfs muziek gemaakt en er is in een dezer sociteiten een goed georganiseerd orchest, geheel uit policieagenten bestaande.

— Het nut der reddingstoestellen bij brand bleek gisteren nacht op treffende wijze. In Highstreet was een zware brand uitgebroken, waardoor de bewoner, diens vrouw, zijne 74-jarige moeder, zes kinderen, de dienstmaagd en de knecht, die allen in het bovenhuis sliepen, in groot levensgevaar verkeerden, totdat de heer Wood, de bestuurder van den reddingstoestel, er met de grootste inspaning in slaagde hen allen te redden. Zijn eigen liep daarbij groot gevaar. Het huis brandde geheel uit en de belendende pakhuizen werden zwaar beschadigd. Binnen weinige jaren heeft de moedige Wood het leven van 113 menschen gered.

DUITSCHLAND.

Weenen, 5 December. Ter eere van den prins van Oranje is heden eene luisterrlijke jagtpartij gehouden in het keizerlijk domein te Holitsch. De keizer, vergezeld van den prins van Oranje, de aartshertogen Prins Karel Ludwig Victor, Reinier, Joseph, hertog van Modena, en den prins van Wasa, vele generaals en andere voorname personen, is te 6 uren met een bijzonderen trein over Göding naar Holitsch in Hongraije vertrokken. Des avonds te 7 uren is de stoet in de hoofdstad teruggekeerd.

— Heden is het monument voor den onvergetelijken Mozart op het St. Marxer kerkhof onthuld Dit monument, door den beeldhouwer Hans Gasser vervaardigd, stelt, boven een voetstuk, waarop Mozarts portret en relief is aangebragt, de muse der toonkunst voor, treurende op het graf van den grooten kunstenaar. Haar hoofd is smartvol neergebogen; de lier ontvalt aan hare armen, terwijl zij in de eene hand het *Requiem*, het laatste kunstgewrocht van den vereeuwigden maestro, vasthoudt.

ITALIE.

Rome, 30 Nov. Een vrij algemeen gerucht, alhier in omloop, naar men zegt uit eene officiele bron voortspruitende, wil, dat drie niet-katholieke mogendheden, Engeland, Pruissen en Rusland aan de pauselijke regering voorstellen hebben gedaan, waarop zij stellig niet bedacht was. Zij hebben gemeenschappelijk geprotesteerd tegen de godsdienstige beweging, welke onder hare katholieke onderdanen heerschende is, met het doel om de wereldlijke magt van den paus staande te houden, en voornamelijk om de Romagna weder onder zijne magt te brengen. Ten gevolge van dit protest, zou er dadelijk eene bijeenkomst van kardinalen hebben plaats gehad.

Welk antwoord er door de regering is gegeven, is onbekend, maar men is van meening, dat zij de schuld van zich zal hebben afgeworpen en die hebben gegeven aan hare te vurige leeken in Engeland en Duitschland.

— Er is tevens een gerucht verspreid, dat andere mogendheden geëischt hebben, dat er onmiddellijk in de Romeinsche Staten de noodige hervormingen zouden geschieden.

RUSLAND.

St. Petersburg, 30 November. Van geene zijde van den Baikal wordt geschreven, dat men steeds voor de Chinezen, die in den handel allerlei bedriegelijke middelen aanwenden, op zijne hoede moet zijn. Graaf Amurski heeft den toegang tot China wel niet geheel, maar toch voor de helft voor Rusland geopend. De posterij doet thans geregeld dienst door geheel Mongolie. De kooplieden van Nertschensk, die zich naar Nikolajew begaven, om daar handel te drijven, zijn onverrigter zake teruggekeerd. De directeur der Amursche handel-maatschappij is van plan hetzelfde te doen; de Chineesche regering heeft aan den Mantschu van den Amur verboden, de Russen van levensmiddelen te voorzien; de bloei van den Russischen handel aan den Amur kan men als geheel vernietigd beschouwen.

— Te Stardub, een dorpje van het distrikt Kaschira, is iets bijzonders voorgevallen; de heer van dat dorp heeft met zijne lijfeigenen eene overeenkomst aangaande hunne emancipatie gesloten. De heer staat aan zijne lijfeigenen $^1/_3$ van het grondgebied af, emancipeert hen en ontvangt daarvoor jaarlijks eene belasting. Het afgestane $^1/_3$ gedeelte wordt gelijkelijk onder de lijfeigenen verdeeld en zoodanig deel kan niet dan onder de boeren van het dorp worden verkocht. De heer des dorps, Nicolai Turgenieuw, verbindt zich tot de belofte, dat de boeren van deze overeenkomst mogen afzien, zoodra het zal blijken, dat de onderhandelingen tusschen de regering en den adel gunstiger voorwaarden voor de lijfeigenen doen ontstaan. De regering, door de lijfeigenen van didorp gekozen, heeft zich moeten verpligten, nimmer ligchamelijke tuchtiging op de inwoners te zullen doen uitoefenen; de straffen mogen slechts bestaan in boete, gevangenis en gedwongen arbeid.

Ingezonden Stukken.

De zaak der afschaffing beschouwd in hare betrekking tot den militairen stand.

Wanneer wij het oog slaan op de vele pogingen, welke in het werk gesteld worden, met het doel om het lot en de positie van den militairen stand te verbeteren, dan treedt ons in de eerste plaats die der afschaffing voor oogen, als zijnde door zoo vele Hoofd-en mindere officieren, (en ook door ons) zoo gewenscht, en op alle mogelijke wijzen aangeprezen en aangemoedigd.

Wij willen omtrent deze zaak eenige vragen doen, eenige punten voorstellen, en wel ten eerste, is de zaak der afschaffing, der geheele onthouding van den sterken drank wenschelijk voor den militair, althans voor hen, die beneden den rang van officier staan?

Ten tweede: Zijn de middelen tot nu toe aangewend, om leden te winnen voor die zaak, de ware en juiste, en zijn er geene meer doelmatige voorhanden?

Ten derde: Is er of wordt er voorzien in de middelen, om hen, die zich reeds aan de zaak der afschaffing verbonden, daarvoor te behouden, hun de zaak gemakkelijk te maken, ten einde anderen door eene standvastige onthouding een goed voorbeeld te geven en daardoor meerderen te winnen? of en dit is onze vierde en laatste vraag: wat moet, of wat zou er nog gedaan kunnen worden, ten einde de zaak gereeder ingang te doen vinden, die zaak welke wij ten volle aanprijz en welke voor zoo menig militair een goede genius zoude kunnen zn; doch waartegen naar ons oordeel, nog te vele, te gegronde bezwaren aangevoerd kunnen worden, dan dat zij op den tegenwoordig bestaanden voet eene grootere uitbreiding zoude erlangen.

Vooreerst dan. Is de zaak der afschaffing, der geheele onthouding van den sterken drank wenschelijk voor den militair, althans voor hen, die beneden den rang van officier staan?

Wij zeggen ja, ongetwijfeld ja; een ieder die bekend is met het militaire vooral met het kazerneleven, een ieder die weet, dat de meeste straffen en degradatien hun oorsprong vinden in dien drank, van wiens afschaffing wij hier spreken, zal zulks ten volle met ons beamen; en hoeveel te meer wanneer wij den drank meer algemeen beschouwen, als ondermijnende gelijk een langzaam vergif, al onze verstandelijke en physieke vermogens; ja hoe vele gronden ter aanprijzing van het onderwerpelijke Genootschap zijn niet reeds en konden nog niet aangevoerd worden?

Wij moeten hier echter kort zijn, en besluiten daarom deze vraag, met naar ons gevoelen, te verklaren: de zaak der afschaffing is wenschelijk, hoogst wenschelijk voor den militair, en alle mogelijke *mits betamelijke* middelen moeten naar ons inzien aangewend worden, ten einde dat Genootschap ook onder ons te doen zegevieren.

Ten tweede: zijn de middelen tot nu toe aangewend. om leden voor die zaak te winnen, de ware en juiste en zijn er geen meer doelmatige voorhanden? Het is mogelijk, dat de pogingen tot nu toe aangewend, goed gekozen zijn, maar of en geene meer doelmatige bestaan, betwijfelen wij zeer. Wij nemen daartoe het volgende voorbeeld: eene moeder, wier dochters niet zóó leven wat zedelijkheid aangaat, als zij wel gaarne wilde, straft en vermaant haar daaromtrent, en zegt: waarom mijdt gij niet het verleidende, slechte gezelschap, dat u ongelukkig maakt, waarom zoekt gij u niet in beter gezelschap te bewegen, en daardoor uw levenswandel te verbeteren, enz; doch in plaats zoo als haar pligt zoude geweest zijn, hare dochters in de gelegenheid te stellen andere, dan voor haar nadeelige plaatsen te bezoeken, of slecht gezelschap, althans zoo veel mogelijk van haar te verwijderen, laat het bij de vermaning en staat toe, dat de verleiding rondom haar blijft fladderen, en niet denkende, genegenheid bestaat, schenk ik gelegenheid, dan zijn zij weldra weder op den ouden weg; — neen, zij laat het bij praten, en zoodoende mijden zij hen niet, wier verleidelijke eigenschappen zij kennen en blijven zij in dezelfde schadelijke kringen van vroeger verkeeren, daar haar, al wilden zij nog zoo gaarne, geene gelegenheid werd gegeven, andere, betere gezelschappen te bezoeken.

Ten derde: Is er of wordt er voorzien in de middelen, om hen die zich reeds aan de zaak der afschaffing verbonden, daarvoor te behouden, hun de zaak gemakkelijk te maken, ten einde anderen door een standvastige onthouding een goed voorbeeld te geven, en daardoor te winnen?

Het boven aangehaald voorbeeld, welks beteekenis men ligt bevroeden zal, kan ons ook hier ten antwoord strekken, dat is neen. Even als de moeder, die gaarne wilde, dat hare kinderen zich zouden beteren, doch haar daarin niet te gemoet kwam en haar niet in de gelegenheid stelde, om het voor haar schadelijke gezelschap te mijden en betere te bezoeken, even zoo is het ook met den militair, wien men vermaant en straft op alle mogelijke wijzen, wien men den drank als zijn voortdurend ongeluk doet beschouwen; maar wien men de gelegenheid laat behouden, en in de volstrekte onmogelijkheid doet verblijven, iets anders, dan hetgeen hem zoo schadelijk is, te bekomen. Dat zulks voor hen, die zich desniettemin voor de goede zaak verklaarden, hard en moeijelijk is, zal wel niet ontkend worden, en wordt nog dagelijks bewezen, door de opentlijke of geheime verbreking hunner gegevene belofte; dat zulks geene aanmoediging is voor hen, die wel voor de zaak zijn, maar wegens de nog bestaande vele opofferingen er tegen op zien, is duidelijk, want zij zeggen die of die waren er eerst zoo voor, hebben het geprobeerd en zijn toch weder teruggetreden; zal ik het nu ook beginnen, om welligt over eenigen tijd tot ouder gewoonte terug te keeren en alzoo de achting voor mij-zelven te verliezen? Neen, ik blijf liever voor alsnog dezelfde, totdat ik in de gelegenheid gesteld word voor mijn kleine soldij iets beters te bekomen, dan ben ik een der eerste van de velen, die dan toe zullen treden, maar wanneer zal dat zoo zijn?

En nu onze vierde en laatste oppositie: wat moet, wat kan er nog gedaan worden, ten einde de zaak gereeden ingang te doen vinden? Naar ons oordeel nog zeer veel, en wel *moet er in de eerste plaats* gezorgd worden, dat waar men den militair den drank zoekt te onthouden, hem dien als zijn ongeluk doet beschouwen, men hem tevens iets anders aan moet prijzen, dat onaangezien de kleine soldij onder zijn bereik ligt, men moet hier toch van de stelling uitgaan, dat de militair de weinige duiten, die hij overhoudt, niet bewaart, maar op de hem aangenaamste wijze zoekt te verteeren, dat zulks aan jenever geschiedt zal zeker niemand bevreemden, die bekend is met de prijzen der verschillende dranken, in de militaire kantines verkrijgbaar gesteld. Een anderen drank dan jenever te bekomen is wegens te groote duurte in den regel eene onmogelijke zaak voor den minderen militair, daar de wijn, wiens kwaliteit zonder hem te proeven, wel nagegaan kan worden, niet dan bij groote glazen a 10 cent en het bier niet dan bij de heele en halve flesch a 50 en 25 cent verkocht wordt. Dat zulks te hoog in prijs is, zal men begrijpen; en wij vragen daaromtrent dan ook bescheidenlijk: waarom stelt het Gouvernement de prijzen der gezondere en door hem-zelf aangeprezen dranken, als de wijn, maar vooral het bier, niet lager? en waarom is het noodig, dat er jaarlijks zoo vele duizenden door den verkoop van sterke (door hem-zelf zoo schadelijk genoemde) dranken, worden afgeworpen? Wanneer wij ons toch voorstellen, dat in Holland een kruik bier verkrijgbaar is voor 10 en 15 centen, dan rijst ons het denkbeeld voor den geest, zoude het, (al is het dan ook ten koste van eenige geldelijke opofferingen van de zijde des Militairen Departements) niet mogelijk zijn, dat het hier ook tegen dien prijs, (of al was het tegen 20 cent de geheele flesch) voor den militair verkrijgbaar werd gesteld? Eerst dan toch, wanneer voor den militair iets te bekomen is, goed en goedkoop tevens, eerst dan kan men met regt hopen en vertrouwen, dat hij zal toetreden tot het Genootschap, welks nut hij zeer goed inziet, doch waarvan hij zegt," ik moet toch iets hebben, en wordt ik afschaffer, wat moet ik dan drinken?

Dat een en ander door hen, die in deze zaak verandering zouden kunnen brengen, zal overwogen worden, en dat onze stem niet de stem zal zijn van die eens roependen in de woestijn, is de wensch van hem, die schrijft onder de zinspreuk

Diversa sed una.[1])

[1]) Het laatste bezwaar zal overal en altoos gemaakt worden, waar en wanneer men iets afschaft, zonder er iets anders, dat tevens beter moet zijn, voor in de plaats te stellen; — het is het vraagstuk der *équivalenten.*

In het *Samarangsch-advertentieblad* van 20 Januarij jl, leest men het volgende:

Gisteren den 19den had hier een der gewone algemeene Concerten plaats van onze jeugdige Vereeniging *St. Cecilia*. Niet lang geleden scheen het eene hopelooze poging, ook te Samarang, een muziekgezelschap in het leven terug te roepen, omdat zoovele proeven van dien aard, in vroegere jaren, nimmer tot ontwikkeling konden komen. Maar gelukkig heeft ons muzikaal element in de laatste maanden of weinige jaren, eene aanwinst verkregen, die zoo waar bewonderenwaardige erkentelijkheid verdient. Nog mist ons orchest overgangs-instrumenten, Oboë., Fagot, enz., maar in vele opzigten heeft het zooveel gewonnen, dat wij gerustelijk thans ons orchest van Cecilia te Samarang kunnen gelijk stellen met zelfs goede orchesten in steden de second ordre in Nederland.

Het Quartet, uitmuntend bezet, in de chefs d'attaque der partijen, zelfs in eenige doubluren, verlangt alleen eenige versterking in de uitmuntend aangevoerde Viool-partijen. De Alten waren goed gedekt. De Violoncel werd meesterlijk vervuld, en zelfs de hoofdblaasinstrumenten, bijv. Fluit en klarinet, hadden in de eerste partijen vertegenwoordigers, die aan geen Concert in Europa oneer zouden aandoen. Maar wat meer is, ons geheel orchest heeft eene type van fermiteit en securiteit aangenomen, die het waarlijk moet doen beschouwen als een goede noyau tot een goed en volledig orchest, waartoe het thans reeds den kiem ontwikkelt!

Hiertoe hebben als liefhebbers veel, zeer veel bijgedragen onze geachte medeleden de Heeren Th. de Klerk en Dr. Einthoven, die zoo dikwerf als orchest-directeuren hebben gefungeerd, maar vooral ook de Heer Coelen, die na het vertrek van den Heer Vrugtman, welke een goeden grond gelegd had, met zooveel ijver, liefde, en wat meer is, met zooveel nut, met opofferingen van allen aard, de directie van het orchest sedert geruimen tijd heeft gevoerd: met dat gevolg, dat ook zijne meesterhand er duidelijk in gevoeld wordt.

Gelukkig verlaat de heer Coelen ons niet. maar blijft het meest verdienstelijke lid onzer Vereeniging, die hem wel een fraaijen en eenvoudigen dirigeerstaf mag vereeren, als teeken van dankbaarheid en aanbeveling. Velen onzer hebben het denkbeeld opgevat zulk een klein bewijs van aandenken te doen vervaardigen en dankbaar aantebieden.

De heer Hachmeister neemt uit waardige handen de directie over, wij vertrouwen op zijne kunde. Niemand duide het ons ten kwade, dat wij ons geene beoordeeling veroorloven ten aanzien der dillettanti, die dit Concert hebben opgeluisterd. Te kritiseren hadden wij niets; te danken alles; te prijzen veel.

En hier te Batavia? *That is the question.* Wij hebben hier een *Maatschappij van Toonkunst* — in naam — een *Liedertafel* — in naam. Te Samarang werkt men, en hier doet men niets, — behalve contributie vragen, waarvoor? Dat weten wij niet. Te Samarang studeert men, hier blijft men thuis; daar geeft men concerten, hier is dit overbodig. Batavia is immers zoo rijk aan uit- en ontspanningen, naar ligchaam en geest! In de hoofdstad van N. I., onder een bevolking van p. m. 8000 Europeanen, bestaat niet zooveel liefde voor de schoone, voor de goddelijke toonkunst, dat men concerten kan geven. *De jure* bestaan hier bovengenoemde vereenigingen, *de facto* zijn zij dood. Een directie, die niets uitvoert, en, als zij werken wil, geen medewerking vindt, noch bij dilettanten, noch bij 't publiek. Een bewijs voor de medewerking, die de directie vindt, ligt voor de hand in een voorval, dat het afgeloopen jaar plaats had. Men had het plan, om een vokaal- en instrumentaal concert te geven. Van de liedertafel *Aurora* (N. B. *Aurora!!*) werden de debris bij elkaêr gezocht, met onbegrijpelijk veel moeite van alle zijden zangers, geen *Liedertäfler*, bijeengebragt, en dat mannenkoor zou zingen Krentzers kompozitie: *Schäfers Sonntagslied*, zooals men weet een kwartet met koor. Bij de eerste repetitie waren er 16 zangers; onze vriend G. dirigeerde met liefde; bij de tweede 8, bij de derde 3!! — Het vokaal concert werd opgedoekt. Zoo is het ook dikwijls met de oefeningen der maatschappij van Toonkunst.

Is er dan geen lust, geen geest, geen levenskracht meer in de Bataviasche maatschappij? Is er in de laatste jaren niet genoeg frissche kracht uit Nederland bij gekomen, om de ouderen te vervangen, wanneer die, gelijk men zegt, door de indische lucht hunne veerkracht verliezen.

Batavia, wij beklagen u: in weerwil van uw rijkdom aan stoffelijke schatten, zijt gij aan geestelijke doodarm.

[1]) Vrees in Indië, waarde Correspondent! waarvoor?

SCHEEPSBERIGTEN.

Straat Sunda Doorgezeild.

DATUM.		VLAG.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		NAAR
Januarij	29	Hamburg	Arab	J. Bruhn	Hamburg,	16 Oct.	Singapore
〃	—	Engelsch	Scawfell	R. Thomson	Foo-Chow	14 Jan.	Londen
〃	30	〃	Sperit of Trede	P. M. Cullock	Manila,	16 〃	Liverpool
〃	—	〃	Margaret Mitchel	D. Steles	〃	12 〃	Sydney
〃	—	Fransch	Ville de Lima	G. David	Macao	14 〃	Havana
Februarij	2	Engelsch	Lady Raglan	W. Woeden	Singapore	26 〃	Liverpool
〃	3	Amerikaansch	Maury	J. W. Paul	Amoij	20 〃	New-York

Aangekomen schepen te *Batavia.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		AGENTEN.
Februarij	1	Russisch	bark	Windock	van Rittheru	Melbourne		C. Bahre & G. Kinder.
〃	3	Z. M.	stooms.	Madura .... lt. t/z. 1 kl.	H. P. Klerck	Soerabaija	31 Jan.	
〃	—	Ned. Indisch	bark	Wilhelmina Cox	T. H. Reisiger	Grissee	14 Dec.	Cassalette & Co.
〃	—	〃	schoener	Apie Maas	Lim Tjatjoeij	Muntok	27 Jan.	B. J. Jacobs.
〃	4	〃	stooms.	Banda	G. A. Neije	Soerabaija	1 Febr.	W. Cores de Vries.
〃	—	Nederlandsch	bark	Sagitta	B. J. Bakker	Amsterdam		C. Bahre & G. Kinder.
〃	—	〃	〃	Ardjoeno	J. F. A. Rapp	〃	17 Sept.	Haager & Schuurman.

Vertrokken schepen van *Batavia.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
Februarij	1	Ned. Indisch	brik	Noerhasim	Sech Abdul Rachman	Grissee
〃	2	Engelsch	schoener	Harriet	W. Black	Cocos Eiland
〃	—	Ned. Indisch	bark	Jenoer	Said bin Alie,	Soerabaija
〃	3	Nederlandsch	〃	Graaf Dirk III	C. J. Rotgans	Soerabaija via Cheribon
〃	—	〃	〃	Henriette Wilhelmina	J. H. Bock	Soerabaija
〃	—	〃	〃	Metalen Kruis	J. P. Zuurdeeg	Pasoeroean via Cheribon
〃	4	〃	〃	Decima	E. Akkerman	Samarang
〃	—	Ned. Indisch	〃	Atiatoor Rachman	Sahaboedien	〃
〃	—	Amerikaansch	schip	Norseman	Haskell	Soerabaija

In lading liggende schepen te *Batavia.*

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bark	Henriette*	J. van Loenen	Hongkong	Haager & Schuurman.
〃	〃	Wilhelmina en Clara	C. Abrahamsz Jr.		〃
〃	〃	Cheribon	Coers		Landberg, Bezoet de Bie & Co.
〃	schip	Staatsraad Baud	T. de Jong		van Ommeren, Rueb & Co.
〃	bark	Konink. Ned. Yachtclub*	F. L. Zack		〃
〃	〃	Abel Tasman*	J. B. Rijken		B. Kopersmit & Co.
〃	〃	Java	S. S. van Dam		〃
〃	〃	A. R. Falck	D. van Duijvenboden		〃
〃	〃	Jacob	Börger	Samarang	Busing, Schröder & Co.
〃	〃	Herman*	M. van Velthoven	China	Dümmler & Co.
〃	〃	Huidecoper	C. J. N. Blok	Samarang	〃
〃	schip	Schoon Verbond*	D. R. Borchers	Samarang en Soerabaija	〃
〃	bark	S. van Heel*	P. Dietz		J. Cezard & Co.
〃	schip	d'Elmina	F. C. Teengs		〃
〃	〃	Nova Zembla	Hordijk		〃
Ned. Indisch	brik	Ocean*	Giam Liangsoeij		Buijs, Jacobsen & Co.
〃	bark	Saijool Gair*	Sech Basarahiet	Cheribon	〃
〃	schip	Egbert*	Tormijn	Panaroekan	Maclaine, Watson & Co.
〃	brik	Zwaluw*	P. Bloem	Sydney	Haager & Schuurman.
〃	bark	Generaal Michiels*	D. de Wilde		〃
Engelsch	schip	Monarch*	Marr		Hunter, Houghton & Co.
〃	bark	Duchess of Sutherland*	Meggett		Wilson & Co.
Hamburg	schoener	Hermann*			Metzendorff, Wilmans, Ruijs & Co.
Spaansch	schip	Reina del Oceano*	Sarachaga		Dummler & Co.
Amerikaansch	bark	Dictator*	Zerega		〃
〃	〃	Union*	Willey	China	Paine, Stricker & Co.
〃	schip	Kleber*	Vorgijle	San Francisco	Maclaine, Watson & Co.
Bremer	bark	Rubens*	F. Soltenhurn	Soerabaija	C. Bahre & G. Kinder.
Russisch	〃	Windock*	van Rittern		〃
Oldenburg	schip	O'Thyen*	Addick		Busing, Schröder & Co.
Hanov.	bark	Esperance*	H. A. Teyen		E. Moormann & Co.

De Particuliere schepen zijn aangeduid met een*

Aangekomen schepen te *Samarang.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	DATUM.	VAN
Januarij	19	Fransch	schip	Le Cezard	H. Ross	22 Dec.	Batavia
〃	—	Ned. Indisch	stooms.	Macasser	A. G. Bosch	18 Jan.	〃
〃	20	Nederlandsch	bark	Ridderkerk	H. Teerlink	20 〃	Pekalongan
〃	23	Ned. Indisch	stooms.	Banda	G. Nije	22 〃	Batavia

Vertrokken schepen van *Samarang.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
Januarij	20	Ned. Indisch	stooms.	Macasser	A. G. Bosch	Soerabaija
〃	23	Nederlandsch	bark	Albrecht Beijling	G. L. Muller	〃
〃	24	Ned. Indisch	stooms.	Banda	G. Nije	〃
〃	25	Nederlandsch	bark	Ridderkerk	H Teerlink	Nederland
〃	26	〃	schip	Johanna Hendrika	L. van der Weijden	〃

In lading liggende schepen te *Samarang.*

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bar	Staatsraad van der Houven	J. Heijmeriks	Nederland	van Maanen & Co.
〃	〃	Paul Johan	A. Kooij	Nederland	〃
〃	〃	Cornelia Matilde	P. Snoeij		Dorrepaal & Co.
〃	〃	Davo	H. Weijtenhorst		Gezagvoerder.
Fransch	schip	La Rose	V. Isaard	Frankrijk	Dorrepaal & Co.
〃	bark	Alma	F. Pilieu		〃
〃	〃	Le Cezard	H. Ross		〃
Ned. Indisch	brik	Srie Negara	Intje Kandar		Gezagvoerder.
〃	stooms.	Samarang Packet	J. F. Scheel		〃
〃	bark	Pilades	J. Winter		〃
〃	〃	Bientang Anam	P. J de Gee		〃
〃	〃	Ararat	P. Verschuur	Soerabaija	〃
〃	schoen.	Sara Eleonora	D. Schuijmer	Batavia	Dorrepaal & Co.
〃	bark	Hap Eng	Tan Kie		Gezagvoerder.

Aangekomen schepen te *Pasoeroean.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN.
Januarij	13	Nederlandsh	schip	Copernicus	L. Visser	Bezoekie
〃	23	〃		Deligentia	D. van Bentveld	Soerabaija
〃	24	Ned. Indische	schoener	Bella	Jono	Sumanap

Vertrokken schepen van *Pasoeroean.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR.
Januarij	18	Nederlandsch	schip	Medessat	J. Rip	Nederland
〃	—	Ned. Indisch	kotter	Krappe	Mardam	Soerabaija
〃	21	Nederlandsch	schip	Eclipse	C. J. Doekzen	Nederland

In lading liggende schepen te *Pasoeroean.*

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bark	Cortgene	D. Dunlop	Rotterdam	Anemaet & Co. Soerabaija.
〃	〃	Copernikus	L. Wisser	Amsterdam	B. Kopersmit & Co. 〃
〃	〃	Diligentia	D. van Peatveld	Nederland	Fraser. Eaton & Co.

MARKTPRIJZEN.

TE BATAVIA, DEN 3 FEBRUARIJ.

Arak, *f* 47,50,— afgedaan.
Koffij, Java *f* 35.50,—
———, Padang, geen voorraad.
Suiker N°. 16 *f* 15,75 @ *f* 13—
Jenever A. V. H. bij Reynst en Vinju *f* 12,— p. kelder, in Consumptie.
Rijst, Indramaijoe met zakken, niet aan de markt.
———, witte Batavia, 1ste kwaliteit, *f* 150,— @ *f* 160,— } weinig voorraad.
———, 〃 〃 2de kwaliteit, *f* 140,— @ *f* 150,— }
———, Carga *f* 120 @ *f* 130,—
Wisselkoers op Holland 101%, Gouvernement 6/m. pari, Engeland *f* 11,85. Singapor *f* 2,50. China *f* 2,86. Calcutta *f* 123.—

TE SOERABAIJA, DEN 30 JANUARIJ.

Suiker 16,—
Koffij, *f* 35,—
Rijst, (Carga) ℔ koijang *f* 130 @ *f* 150,—
Idem (witte) 〃 〃 *f* 160 @ *f* 175,—
Koehuiden ℔ pic.
Arak ℔ legger *f* 45,—
Olie (Klapper.)
Olie (Katjang.)
Kadjang Matten *f* 11 @ *f* 12,—
Rotting *f* 8 @ *f* 9,—
Wisselkoers pari.

TE SAMARANG, DEN 27 JANUARIJ.

Koffij, *f* 34,— oogst opgeruimd.
Suiker N° 16, *f* 15,50,— nominaal.
Indigo, *f* 3,— voor eerste qualiteit afgedaan.
Koehuiden, *f* 60,— ℔ kodie.
Buffelhuiden, *f* 40 @ *f* 45,— ℔ kodie.
Staart Peper, oogst opgeruimd.
Rijst ordinair wit, *f* 135 @ 155,— ℔ koijang @ 28 picol. zonder zakken.
〃 carga 〃 *f* 115 @ 130,— idem. idem.
Klapper Olie *f* 27,—
Katjang 〃 *f* 26,—
Rotting *f* 8½ @ *f* 9,—
Kadjang Matten, *f* 8,—
Wisselkoers op Holland pari

Lijst der in het Entre pôt aanwezige regalen.

VAN DEN 31 JANUARIJ TOT EN MET DEN 3 FEBRUARIJ 1860.

Van Japan per Ned. schip *A. R. Falck* gez. van Duijn.

5 kn. adres *Poolman.*

Per *Nova Zembla,* gez. Hordijk

1 kt. adres *Japara.*
1 kt. adres *J. E. Kapper,* adres *P. W. Hoffland.*

Per *Huijdscoper,* gez. Blok.

1 bl. gem. (in een zes hoek) KK.

HANDELSBERIGTEN.

AAN- EN UITVOER TE BATAVIA,

VAN DEN 24 TOT EN MET DEN 26 JANUARIJ 1860.

Aanvoer.

Van Japan Ned. bark A. *R. Falck,* gez. van Duijvenboden, agt. B. Kopersmit en co.

10867 pic. steenkolen, 9 bn. hennep, 2 kn. bronswerk, 1 do. zijde, 106 do. provisien, *Gouvernement.*
150 md. aardewerk, 9 coll. Jap. goederen, *Pandel en Stiehaus.*
6 coll. Jap. goederen, *Busing, Schröder en co.*
5 kn. ruwe zijde, 4 bn. hennep, *N. H. M.*
8 kn. Jap. goederen, *Louran.*
172 blokk. lood, 1 billard, 5 kn. brandspuit en zeildoek, 18 coll. ijzerwaren, 4 bn. molton dekens, 65 pull. olie, 60 vn. pik, *Agenten.*

Uitvoer.

Naar China per Hamb. schip *Siwa,* gee. Brorsen, agt. Metzendorff, Wilmans, Ruys en co.

1 kt. wijn, 21 keld. genever, 6186 pic. rijst, 49 do. rotting, *Busing, Schröder en co.*
25 kn. gordijngoed, 50 vs. azijn, 25 ks. bitter, *W. de Jong.*

Naar Singapore via Muntok en Riouw per N. I stoomb. *Palembang,* gez. Kuller, agt. W. Cores de Vries.

1 kt. zadelwerk, *f* 100,000 zilv. munt, *Fraser, Eaton en co.*
235 coll. gouv. goederen, 100 koge.s, 1 pak diversen, *f* 100,000 zilv. munt. *Gouvernement.*
9 kn. manufact., 5 do. naturalien, 1 bendie, 2 vn. wijn, 1 kt. provisien, 3 coll. waijang kleederen, 2 md. kolen, 2 vn bier, 1 kt. veterband, 50 1/2 g. arak, 2 kn. en 1 pak batik goederen, 1 ps. muilen, 1 kt. medicijnen, 1 do. doeken
146 pic. koperwerk, 105 kn. oud koper, 15 do. bial. kalk, 1 do. bamb hoeden, 1 kt. sarongs, 3 do. slendangs, 4 do. kat. goederen, kramerijen en staalwerk, 1 do. ginghams, 3 do. chitzen, 9 do. ongebl. katoen, 3 do. longclots, 1 do. en 1 bl. tjelies, 1 kt. shawls, 2 do. aardewerk, *Agenten.*
f 50,000 zilv. munt, *Maclaine, Watson en co.*
f 16,300 zilv. munt, div. *Arabieren.*
f 8000 zilv. munt, *Borneo C. Limited.*

Naar Nederland per bark *Augusta,* gez. Babot, agt. Metzendorff, Wilmans, Ruijs en co.

3749 pic. suiker, 100 do. rotting, 727 ps. buffelhuiden, 18 do. koehuiden, 3950 do. Mal. stokken, *Agenten.*

Naar Nederland per Ned. bark *Louisa Roeloffina,* gez. Sijbrandi, agt. Haager en Schuurman.

708 pic. suiker, *Revius.*
50 pic. rotting. 1674 do. koffij, *O. I. L. v. Adm. en L.*
3 kn. confituren en lakwerk, *Dorrepaal en co.*
9 coll. provisien, *Agenten.*

AAN- EN UITVOER TE MACASSER,

VAN DEN 1 TOT EN MET DEN 31 DECEMBER 1859.

Aanvoer.

Van Balie per N. I. brik *Cito,* gez. Schut.
3000 pic. rijst.
Van Amboina per N. I. schoener *Johanna Catharina,* gez. Ketjiel.
172 pic. sagomeel, 92 ks. parld'amour, 9 do. karetten.
Van Sumanap per Ned. bark *L'Amitie,* gez. Valberg.
100 st. koebeesten.
Van Balie per Ned. brik *L'Esperance,* gez. van Lester.
2100 pic. rijst, 80 pic. varkens.
Van Singapore per Eng. bark *Gilblas,* gez. Bizet.
66 kn. en bn. manufact., 297 pic. gambier, 5 kn. amfioen, 9 bn. garen, 5 kn. bladkoper, 14 kn. papier, 820 vs. spijkers, 2 ks. kaas, 50 do. glaswerk, 10 sigaren.
Van Singapore per Eng. brik *Chluro,* gez. Nicholls.
3 kn. amfioen, 10 kn. sigaren, 1000 ps. planken, 1000 ps. souvereigns, *f* 13500 zilv. munt, 26 kn. lijnwaden.
Van Timor per N. I. schoener *Bee,* gez. Batjo.
92 pic. was, 350 do. sandelhout, 60 do. koffij, 650 do. rijst, 30 do. tabak.
Van Balie per N. I. schoener *Giraffe,* gez. Tjambong.
1060 pic. rijst, 4 paarden.
Van Java per N. I. bark *Oosterling,* gez. Walter.
50 kn. en bn. lijnwaden, 3 kn. neteldoek, 65 bn. garen, 1 pic. ijzerwerk.
Van Singapore per Eng. schoener *Lady Leigh,* gez. Wooden.
264 pic. gambier, 32700 ps. dakpannen, 800 ps. planken, 1 kt. amfioen, 21 do. lijnwaden, 5 pic. suiker, 4 pic. ijzeren ankers, 4 kn. papier, 60 do. zeep.
Van Koetei per N. I. bark *Susanna,* gez. Matthies.
220 pic. gutta percha.
Van Java per N. I. brik *Antoinette,* gez. Chasteau.
1140 keld. en vn. arak, 500 pic. rijst, 10 kn. lijnwaden, 1 do. pleetwerk.
Van Boeloegan per N. I. schoener *Soeroehan,* gez. Hudzing.
200 pic. gutta percha, 41 kr. karetten, 1557 pic. pic. vogelnestjes, 29 do. was, 130 do. triepang.
Van Batavia per Ned. bark *Proteus,* gez. Kikkert.
983 kn. lijnwaden, 221 bn. garen, 29 kn. en bn. manufact., 24 pic. spijkers, 100 vn. messen, 75 kn. en vn. ijzerwerk, 7 kn. papier, 1 do. zeildoek, 200 vs. boter, 110 coll. bier, 10 kn. glaswerk, 60 do. lijnolie, 2 do. gonddraad, 1 kt. jagtgeweer.
Van Balie per Ned. brik *Gruda,* gez. Haverbult.
1000 pic. rijst, 180 do. tabak, 75 do. varkens.
Van Soerabaija per N. I. bark *Fathool Wahap,* gez. bin Smeer.
23000 ps. dakpannen.
Van de Moluccos per N. I. stooms. *Menado,* gez. Couteron.
f 10530 zilv. munt, *f* 1830 goud do.
Van Soerabaija per N. I. stooms. *Ambon,* gez. Vogel.
56 kn. manufact., 4 do. lijnwaden, *f* 1250 gouden munt, 172 coll. diversen, 13 coll. lijnwaden.
Van de Moluccos per N. I. brik *Gleaner,* gez. Thierbach.
300 pic. sagomeel.
Van Singapore per Eng. brik. *Corcyra,* gez. Waleson.
123 kn. en bn. lijnwaden, 33 bn. garen, 10 kn. sigaren, 15 do. diversen, 12 pic. ambalahout, 845 do. gambier, 3000 ps. vloersteenen.

Uitvoer.

Naar de Moluccos per N. I. schoener *Johanna Catharina,* gez. Ketjiel.
300 pic. rijst, 300 do. zout, 100 vs. boter.
Naar Macao per Eng. schoener Helmers, gez. Messen.
734 pic. katjang, 72 do. huiden, 387 do. agar agar, 726 do. triepangs, 18 do. haarpennen, 207 do. rotting.
Naar Havre per Eng. bark *Gilblas,* gez. Bizet.
267 pic. parld'amour, 5900,69 do. koffij, 100 do. rotting.
Naar Singapore per Eng. *Atma,* gez. Nicholls.
750 pic. koffij, 40 do. huiden, 100 do. sagomeel, *f* 13,000 zilv. munt, 10 kn. diversen.
Naar Macao per Ned. Ind. bark *Susanna,* gez. Mathies.
1040 pic. katjang, 19 kn. vogelnestjes, 494 pic. wortelhout, 19 do. haarpennen, [illegible] do. agar agar, 18 do. triepang.
Naar de Moluccos per [illegible]
1286 pic. rijst, 20 do. katjang, 20 do. tabak, 20 do. koffij, 10 do. gambier, 40 ks. thee, 5 do. sigaren, 5 vn. meel, 75 do. en vs. arak, 100 ps. patjongs, 1 kt. papier, 5 vn. messen, 3 kn. diversen, 20 stell. stalenpannen, 60 ks. zeep, 2 do. glaswerk, 58 do. vn. provisien, 160 kn. dranken, 31 do. lijnwaden.
Naar Rotterdam per Ned. bark, *Proteus,* gez. Kikkert.
1572 pic. suiker, 9185 do. karetten, 708 do. parld'amour, 1457 do. sagomeel, 607 do. paarlsagoe, 465 do. gutta percha, 14 do. gomelastiek, 14 do. wortelhout, 108 do. rotting.
Naar de Moluccos per N. I. bark *Fathool Wahap,* gez. bin Smeer.
1800 pic. zout, 120 do. rijst, 10 do. gambier, 20 do. tabak, 20 do. ijzer, 20 do. rotting, 30,000 ps. dakpannen.
Naar Java per N. I. stooms. *Menado,* gez. Couteron.
f 9400 zilv. munt, 103 pic. was, 123 do. gutta percha.
Naar de Moluccos per N. I. stooms. *Ambon,* gez. Vogel.
35 keld. genever, 100 do. arak, 231 coll. diversen.
Naar Timor per N. I. schoener *Bee,* gez. Batjo.
10660 pic. ijzerwerk, 6 kn. Inl. lijnwaden, 19 do. Eur. do. *f* 16,000 zilv. munt.
Naar Koetei per Ned. Ind. brik *Gleaner,* gez. Thierbach.
250 pic. rijst, 40 do. gambier, 25 kn. en bn. lijnwaden, 30 do. dranken, *f* 10,000 zilv. munt.
Naar Singapore per Eng. brik *Corcyra,* gez. Waleson.
800 pic. koffij, 1222 do. rijst, 155 do. langa pitten.

AAN- EN UITVOER TE AMBOINA,

VAN DEN 1 TOT EN MET DEN 26 DECEMBER 1859.

Aanvoer.

Van Batavia per N. I. stooms. *Menado,* gez. A. Couteron.
4 vn. meel, 23 vs. boter, 1 do. hagel, 1 kt. vogelzaad, 2 do sigaren, 55 keld. genever, 10 kn. kramerijen, 2 do. blaauw sarongs, 1 do. geweren, 7 do. provisien, 5 do. wijn, 1 do. koperwerk, *Van Samarang.*
2 kn. kramerijen, 188 keld. genever, *Van Soerabaija.*
10 kn. wijn, 6 do champagne, 25 ks. cognac, 2 kn. sigaren, 3 do. glaswerk, 2 vn. meel, 4 kn. manufact., *Van Macasser.*
23 ks. dranken, 8 do. sarongs, 17 coll. kramerijen, 2 kn. bl. katoen, *Van Timor Koepang.*
Van Macasser per N. I. schoener *Johanna Catharina,* gez. Ketjiel.
850 pic. rijst, 500 do. zout, 16 do. tabak.
Van Hulla per N. I. schoener *Banda Pakket,* gez. A. Euko.
10 koij. rijst.
Van Hulla per N. I. schoener *Frederika,* goz. Tjia Keeij.
5 koij. rijst, 150 ps. langes planken, 50 do. balken.
Van Macasser per N. I. brik *Antoinette,* gez. F. Chasteau.
70 pic. arak, 100 keld. genever, 700 pic. rijst. 20 do. koffij, 20 do. tabak, 50 vs. boter, 8 do. meel, [illegible] manufact., 10 vs. zuren, 10 kr. gambier, 10 kn. provisien.

Uitvoer.

Naar Batavia per N. I. stooms. *Menado,* gez. A. Couteron.
2 kn. naturalien, 5 do. kajoe poetie olie, 1 do. diversen, *f* [illegible] zilv. munt, 1 kn. lijnwaden, *Voor Macasser.*
6 kn. kajoe poetie olie, 17 zakk. notenmuskaat, *f* 980 zilv. munt, *Voor Menado.*
14 kn. lijnwaden, 8 do. siropen, *Voor Ternate.*
Naar Banda per N. I. schoener *Johanna Catharina,* gez. Ketjiel.
850 pic. rijst, 500 do. zout, 20 do. koffij, 2 kn. lijnwaden, 35 do. dranken, 1 do. kramerijen, 1 do. kinder speelgoed, 1 do. papier.
Naar Banda per N. I. schoener *Banda,* gez. B. Euko.
2 koij. rijst.

Aangekomen Passagiers te Batavia,

van den 1 tot en met den 3 Februarij 1860.

Met de Ned. bark Wilhelmina en Clara, Kapt. C. Abrahamsz, Mevrouw de wed. de Munn'ck en 4 dochters, mevrouw Smit, mejufvr. Sastorius, de heeren Wagner, van der As, C. H. van Dorp, Sieberg en Morris van Amsterdam.

Met het N. I. stooms. Banda, Kapt. G. A. Neije, de Assistent-Resident Boers, Kapitein Latour, Luitenant Schepens, de heeren Rijgersma met 1 kind, Neijs, Gasper, C. G. Floris en zoon, C. du Puij, de Klerks, Metman, Smith, van Heerdt, A. P. Aganoor, Stephan, Aratheon, van der Kaa, F. K. Veenneman, van Ebbergen, Gonsalves, Young en mejufvr. Hellings benevens Z. M. troepen van Soerabaija, Samarang en Cheribon.

Van elk in deze courant voorkomend artikel, dat geen bloote nieuwstijding of aankondiging bevat, stelt zich verantwoordelijk voor de wet H. M. VAN DORP.

SNELPERSDRUK VAN H. M. VAN DORP, TE BATAVIA.